

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Titulus XVIII. De Secundi Ordinis in Synodo Diœcesanâ Autoritate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

plar, illudque legi. Extant adhuc Canones, qui, quamvis convocari Synodum prospiciant, finemque, ob quem habenda est, exponant; de solis tamen documentis, convocatis ab Episcopo dandis, loquuntur hi omnes Canones, & his similes continent testimonia *negativa* contra Secundi Ordinis in Dioecæsana Synodo auctoritatem, & de solo fine, propter quem habita fuit Synodus, agunt.

Hæc omnia testimonia nihil contra auctoritatem de qua agitur concludunt, & sunt, ut ita dicam, imperfecta, cum mentionem duntaxat, faciant de una parte rerum quæ fiunt, aut in eâ fieri debent.

Quantum verò ad *Positiva* testimonia, duplicis sunt generis. Alia clarè innunt talem & talem exercuisse potestatem, in Dioecæsana Synodo, Secundum Ordinem. Istius generis, inter alia, ea sunt, quæ pronuntiant, Statuta Secundi Ordinis consensu, aut de consilio facta fuisse. Alia duntaxat insinuant, Secundum Ordinem participem fuisse eorum, quæ à Synodo facta sunt. Talia sunt ea; quæ ostendunt Synodos Dioecæsanas habitas fuisse veluti Concilia; sive illis tribuendo Concilii nomen, aut præcipuam Conciliorum prærogativam, nempe Spiritus Sancti opem; sive statuendo eas bis per annum celebrandas forè secundum Cånones, qui id de Conciliis Provincialibus definierant; sive statuendo unumquemque per Procuratorem adesse teneri, quando ipse adesse non poterat; sive poenas infligendo iis, qui adesse negligerent; sive mentionem faciendo de Appellationibus, quæ ad ipsam Synodum deferrentur, sive nos certos faciendo in eâ reos judicari, omnesque delatas controversias dirimi; sive prohibendo, ne quis antè finem Synodorum, sine licentia discederet; sive insinuando à Synodis Statuta fieri; denique, sive præcipiendo, Synodum per plures dies duraturam, vel fidem faciendo, quasdam Synodos per plures dies continuatas fuisse. Inter secundi hujus generis positiva testimonia, nonnulla sunt, de quibus forsàn aliqua proponi posset difficultas; scilicet, an de Synodo Dioecæsana, an de Concilio Provinciali, agant hæc testimonia.

Quod modò dictum est, hoc in Monito, est veluti ordo, quem sequi statuimus in iis, quæ dicturi sumus, de Secundi Ordinis auctoritate in Dioecæsana Synodo agentes. A præjudicio ordiemur, de quo sermo habitus fuit, utpotè maximè apto ad ea, quæ hanc materiam spectant, in certum ordinem dirigenda.

DE SECUNDI ORDINIS IN DIOECESANA SYNODO AUCTORITATE, Dissertatio.

CAPUT PRIMUM.

PRÆJUDICIUM GENERALE in gratiam SECUNDI ORDINIS in Dioecæsana Synodo AUCTORITATIS.

Multa sunt facta indubitata ex quibus Generale præjudicium deduci potest, in gratiam auctoritatis, Secundi Ordinis in Dioecæsana Synodo.

Primum repetitur ex eo, quòd, in omnibus Conventibus, in quibus tractari solent ea, quæ congregatos Homines spectant, ut abusu emendatio, vitiorum correctio, quæ Corpori dedecus afferunt, Statuta necessaria huic fini dirimendæ Controversiæ ad Synodum delatæ, fieri solent, & hi homines aliquo modo sunt participes eorum, quæ fiunt in iis, quæ has res spectant: quod potest reduci vel ad vocem *Decretoriam*, vel ad vocem *Consultativam*. Hujus rei tot extant testimonia, quot sunt ejusmodi Conventus, Tales sunt 1. Conciliorum Convocationes. 2. Capitulorum Regularium, sive Generalium, sive Provincialium, sive Conventualium. 3. Capitulorum Sæcularium Canonicorum, & aliarum Ecclesiasticarum Societatum. 4. Universitatum. 5. Facultatum Universitatum. Porrò: Synodus Dioecæsana est totius Cleri Dioecæsani congregatio, quæ semper habita est ad corrigendos mores, emendandos abusus, in quâ vulgò facta sunt Statuta, in quâ sæpè de litibus Civilibus judicatum est, vel Capitulis, in quâ demùm frequenter actum est de rebus Communibus toti Clero Dioecæsano, ut de Episcopi in Clerum Juribus, & vicissim De Cleri in Episcopum prærogativis honorificis, vel præminentibus.

Sic, vel hi qui Synodo Dioecæsana interfuerunt, jure, & ut membra, aliqua voce aut Decretoria, aut Consultativa, gavisi erunt; aut dicendum est, eos pejoris fuisse conditionis, quam eos, qui tenentur interesse vel minimis Conventibus suprâ recentis.

Non minus constat Synodum Dioecesanam bis per annum habitam fuisse: elapsis sæculis eandem Synodum tunc tribus vel quatuor Diebus continuari: Dioeceses tantæ fuisse longitudinis, ut ad eam convenire non possent Parochi sine longâ absentia, sive ratio haberetur dierum adventui & reditui necessariorum, sive dierum, per quos habebatur Synodus. Denique non minus liquet huic itineri maximas impensas necessarias fuisse, multumque nocere non solum longo itinere defatigatis Pastoribus, sed & Fidelibus, qui absentibus Parochis per multos dies absque Sacramentis è vivis discedere poterant.

His observatis, vix credi potest hoc tempore Synodum Dioecesanam unicè convocari propter res, quæ agi possent sine ulla auctoritate, ex eorum parte, qui ad eam convocabantur; quod tamen evenisset, si in Synodo data duntaxat fuissent Concilia, data, vel generales vel speciales Monitiones, lecta Statuta jam facta; de Ministerio Sacro ratio reddita. Hæc enim, & alia similia, absque Synodo peragi potuissent, Litteris ab Episcopo ad Rectores missis, aut Epistolis uniuscujusque Episcopi, Parochis scriptis; & quando id agi debuisset modo minus congruo sine Synodo, quam in Synodo, utilitas, quæ ex Synodi celebratione percipi poterat, tanta non fuisset, ut ipsi cedere debuissent & defatigatio & impensa & mala, quæ ex Pastoris absentia Fidelibus evenire poterant.

CAPUT II.

ALIA GENERALIS probatio SECUNDI ORDINIS, in Dioecæsana Synodo, auctoritatis, deducta ex plerorumque Ecclesia Sæcularum praxi universâ.

Mens hinc non est invictè statuere, ferè semper, & ubique habitas fuisse Synodos Dioecæsanas; sed indicare loca ea, quibus hujus facti probationes depromi possunt, & inde inferre, Secundum Ordinem in Dioecæsana Synodo auctoritate gaudere debere. Hæc autem probationes leguntur, in Conciliorum Canonibus, in Synodorum Statutis, & Auctoritatibus aliundè desumptis: quæ omnia in decursu operis tractabuntur. Hæc autem testimonia evidenter astruunt, Secundum Ordinem aliquam, in Dioecæsana Synodo;

nodo; auctoritatem exercuisse, omnibus ferè temporibus, & in plerisque Ecclesiis; undè sequitur, Secundum Ordinem, in Synodo, sine iniustitia auctoritate privari non posse.

Etenim, apud omnes constat, non levis esse auctoritatis consuetudinem, usumque longævum, novitatesque plerumque discordiam parere: quid igitur censendum de tot sæculorum praxi, & tam universali? Quæ ipsi non debetur reverentia? Nonne haberi potest, aut, ut verius loquamur, nonne habenda est, veluti una ex præcis Institutionibus, quæ intactæ remanere debent, ut verbis GELASII Papæ utamur, qui expressis verbis definiit, *contra Statuta Patrum condere aliquid vel mutare, nec hujus quidem Sedis potest auctoritas: apud nos enim inconcussis radicibus, viget antiquitas, Cui Decreta Patrum sanxere reverentiam.* Nonne jurè ac meritò Episcopo dici possit, qui hanc praxim mutare vellet, *ne transgrediatis terminos, quos posuerunt Patres tui*, nec aliam tibi tribuas auctoritatem; an iis sapientior es? Nonne, quæ tunc vigerant, rationes, vigent? Nonne verisimile videtur, esse has rationes?

Primo promissione CHRISTI, in gratiam Conventuum in ipsius nomine agendorum, facta universo Conventui, non verò soli Præsidi hujus Conventus. Sicque talem promissionem Episcopo prodesse non posse, nisi in Diocesana Synodo congregatos homines consuleret.

Secundò, multis in occasionibus Apostoli Septuaginta Discipulos congregaverunt, quibus successerunt Sacerdotes, & uno animo Successorem Judæ elegerunt. Diaconos denique, uno consensu questionem de Circumcisione, & aliis Mosaicam Legem spectantibus, diremerunt. Decebat ergò secundum hoc exemplum, ab Episcopis primorum sæculorum eundem honorem deferri Presbyteris, præsertim Parochis, eos congregando ob quadam Diœcesis negotia, eos consulendo, aut consensum eorum hunc ob finem postulando.

Tertiò, Hierarchia Dei nomine instituta in Ecclesiâ Catholica, non Episcopis solis constat, sed Presbyteris, & Diaconis; & inter functiones Hierarchicas, quæ administrationem & Statutorum faciendorum potestatem tribuit, collocatur. Undè accidit, Presbyteros Rectorum personâ, & Ecclesiasticarum Societatum Præsidium, portionem Christi gregis gubernandam habere, ipsosque Diaconos Romæ & Hispaniæ, eo jure gavisos fuisse, & etiamnum nomine Cardinalium Diaconorum, & Archidiaconorum gaudere. Ut ergò Diœcesana Synodus semper eo fine coacta est, ut gregis commodo in Diœcesis regimine consuleret, æquum erat eos, qui aliquam partem in hoc regimine habebant, cum eo congregatos aliqua gaudere auctoritate, circa ea, quæ ad conservationem boni Ordinis agebantur.

Hæc tria Momenta omnibus vigerunt temporibus, de qua enim habitus est sermo, tandiù duratura est promissio, tandiù duratura est Ecclesiâ. Vices Apostolorum tenent Episcopi, istique illos imitari tenentur, tanquam suorum munerum exemplar, & iisdem nunc constat personis Hierarchia, quibus præteritis sæculis constabat.

CAPUT III.

ALIA PROBATIO in gratiam auctoritatis SECUNDI ORDINIS, in Diœcesana Synodo, ex hujusce Synodi origine deprompta.

Quando hæc aggrediar auctoritatem Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo hujusce Synodi origine stabilire, is non sum, qui credam à me proferri posse clara testimonia, quæ claram faciant mentionem Temporum & Locorum, quibus origo Synodi

debetur; dudum enim omnibus notum est defuisse Synodos: verum non minus constat, conjecturas, quæ habentur, causas, propter quas habita est, sufficienter indicare, Secundum Ordinem, in ea, auctoritate gaudere debere.

Prima conjectura desumitur ex conformitate Synodorum Diœcesanorum cum Conciliis Provincialibus, quæ, ut infra ostendetur, tanta est, ut manifestè pateat, eas ad instar horum Conciliorum directas fuisse. Porro, liquet eos, qui tenentur Conciliis Provincialibus interesse, ut Conventus Membra, in iis semper auctoritatem exercuisse, ut etiamnum exercent; cum semper Voce Decretoria gavisi fuerint, & etiamnum gaudeant. Credendum igitur est, Diœcesanas Synodos directas secundum Concilia Provincialia, in iis servatam fuisse aliquam auctoritatem iis, qui adessent.

Hæc conjectura sequente confirmatur; ista autem nititur iis, quæ prima in Synodo Diœcesana, cujus Acta supersunt, gesta sunt. In ea enim accipimus, ab Abbatibus & Parochis, simul cum Episcopis, factum fuisse quod ab Episcopis in Conciliis Provincialibus agebatur. Synodus autem, de qua mentionem hic facimus, *Altrissiodorensis* vocatur, celebrata Anno Quingentesimo Septuagesimo Octavo. In ea verò apertè demonstratur, has Personas, Abbates, scilicet, & Parochos, diremisse multas quaestiones, quæ Dogma spectabant, vel Mores, Canonibus *Tertio, Octavo, Nono, Vigesimo Secundo*, & ab iis, multa de Disciplina Statuta facta fuisse.

Alii *Quadragesima* Canones id non minus luculenter probant. Hæc inter Statuta, pauca sunt, quæ ex præcedentibus Conciliis depromantur: quantum verò ad Decisiones, non immeritò credi possit, eas ex his Conciliis depromptas fuisse; quamvis proferantur absque ullius Canonis anterioris citatione, quasi omnes novæ forent.

In Canonum *ultimo* legitur, eos communi consensu factos fuisse, & uno animo, eodem modo, quo Episcopus, subsignant Abbates & Parochi; & ut hic, in chirographo, nomini suo proprio Dignitatis suæ nomen adjungit, idem præstant & Abbates & Parochi, ut videre est in Subscriptionibus subsequentibus, *Annacharius Episcopus subscripsit. Vianobdis Abbas subscripsit.* Alii ferè eodem modo subscribunt, *Vigilius Presbyter subscripsit.* Alii Triginta & unus Parochi idem præstant. Idem fit à Diaconis: hi autem, nempe Diaconi, adjungunt, se *Nomine Rectorum* subscribere.

Denique, Canonum antiquissimi, qui Conciliorum Provincialium congregationem jubent, nos docent, ea haberi ad tractanda Provinciæ negotia, & ad terminandas Controversias natas; & inde inferri potest, Synodos Diœcesanas habitas fuisse ob res Diœcesis Universæ communes, & imprimis, ad terminandas Controversias, quæ ibi ortæ essent. Porro: si talis sit Diœcesanarum Synodorum origo, ut credendi locus est, manifestè liquet eâ probari, à Secundo Ordine, in ea, aliquam auctoritatem exerceri debere; Cum horum Negotiorum & Controversiarum cognitio unice spectaret vel judicia, vel Statuta, quæ ex his Synodis emanabant, in quibus Secundus Ordo, numero saltem, dominatus est.

Ut novum robur accedat his conjecturis, prætermittere non debeo, *Sanctum CAROLUM*, qui tam sedulo investigavit originem gravissimorum Ecclesiæ usum, asseruisse, originem Diœcesanarum Synodorum, ad tempora Apostolorum referendam esse, eamque S. Spiritus afflatu directam fuisse. Hæc autem leguntur initio primi sermonis in undecima Synodo Diœcesana: Verum ipsum audire juvat: *Sancta profecto & laudabilis consuetudo, hoc est, ab Apostolorum primordiis ad hæc usque tempora, Spiritu Sancto dictante, & promovente deducta.* Hæc autem leguntur in *Actis Ecclesiæ Mediolanensis*, pag. 1220.

Enimverò, si hæc Synodi suam temporibus Apostolorum

rum originem debent, iusta est credendi causa, secundum Ordinem voce gavifum fuisse, quia hisce temporibus Presbyteri Ecclesiam, unâ cum Episcopis regerant: id probant Apostolorum Acta: & probabile videtur *Santum Carolum*, de Synodorum Diœcesanarum origine loquentem, hæc Capita in mente habuisse. Hæc quoque regulâ nixus fuit à *Vincentio* introductâ, *Quod ab omnibus ubique & semper observatum est, nec ullam aliam agnoscit originem, id potest & debet Apostolorum temporibus referri.*

CAPUT IV.

Probationes autoritatis secundi Ordinis, in Diœcesanis Synodis deprompta, ex convenientia Synodorum Diœcesanarum cum Conciliis Provincialibus, sigillatim expensæ. Canones Conciliorum aut Statutorum Synodorum, qui Synodo Diœcesanæ nomen tribuunt Concilii. Quid inde inferri potest?

Q AMVIS hæc voces SYNODUS & CONCILIUM, synonymæ sint, & utrumque significant Conventum Ecclesiasticum, omnium Jurisdictionis finium vulgò maximorum; usus tamen determinavit vocabulum *Synodi*, ad exprimendum Conventum totius Cleri Diœcesani; *Concilii* verò vocabulum, ad denotandam Congregationem Episcoporum Provincialium, aut Primatus, aut Patriarchatus, aut Jurisdictionis Papatûs, quæ omnem Ecclesiam attingit. Verùm, contra hunc usum Canones & Statuta reperiuntur, quibus Synodo Diœcesanæ nomen *Concilii* tribuitur, ut quidam reperiuntur, qui veris Conciliis *Synodi* nomen tribuunt, quin etiam Concilia Generalia id nomen sibi tribuerunt, ut videre est in Constantiensi, Basileensi & Tridentino. Hic autem error vel usus varius multum inservit ad probandam mutuum convenientiam, & minimè obstat, saltem cuilibet attendenti, distinctioni, quæ *Concilium* à *Synodo* designat, ut infra quibusdam exemplis probabitur.

Horum exemplorum primum depromitur ex Synodo *Altiſſiodorensi* anni Quingentesimi Septuagesimi quinti, quæ certè antiquior est Synodorum Diœcesanarum, quorum Acta nobis supersint. Canon *Septimus*, qui jubet duas Synodos per annum haberi, unam scilicet Parochorum, alteram Abbatum, primæ, quam assignat medio Maio, nomen *Synodi* tribuit, alteri autem, quam ad Calendas Novembris remittit, nomen *Concilii* dat, ut videre est verbis, quæ adhibet, *ut medio Maio omnes Presbyteri ad Synodum in Civitatem veniant, & Kalendis Novembris omnes Abbates ad Concilium conveniant.* Nusquam habita sunt *Concilia*, pro certis personis Secundi Ordinis; necessarium ergo est ibi mentionem fieri *Synodi* Diœcesanæ, ad quam convocare possit Episcopus quosdam, cæteris posthabitis: aliunde Episcopi non est verum Concilium cogere, nisi fortè fuerit antiquior Suffraganeus, aut hoc jus supra alios suæ Provinciæ Episcopos præscripserit, aut nisi hæc prærogativa suæ Sedi annexa sit. Porro, nihil horum Episcopo *Altiſſiodorensi* debebatur, qui solus huic Conventui interfuit, qui Synodus Generalis habitus fuit, cum & Abbates & Parochi subscripserint, cum quas in posterum habendas iussi fuerint speciales Synodi, constare duntaxat deberent una parte Cleri Diœcesani, uni ex illis Synodis intererat Clerus Sæcularis, alteri Clerus Regularis.

Nomen *Concilii* Diœcesanæ Synodo adhuc tribuitur à Concilio *Toletano IV.*, habito Anno Sexcentesimo trigésimo tertio. Postquam enim statuit à Parochis recipi tempore Ordinationis libellum Officiale Diœcesanum, Rituale, quo discant modum Sacramentorum administrandorum, Sacri faciendi, Officiorum celebrandorum; adjungit, se hoc Rituali inf-

tractos facile posse rationem reddere Episcopo Ministerii, cum ad Litanias, aut ad *Concilium venerint*, Canonem sumus integrum relaturi. *Quando Presbyteri in Parochiis ordinantur Libellum Officiale à Sacerdote suo accipiant, ut ad Ecclesias sibi deputatas instructi accedant, aut succedant, ne per ignorantiam Divinis Sacramentis offendant, ita ut, quando ad Litanias vel ad Concilium venerint, rationem suo Episcopo reddant, qualiter susceptum Officium celebrant, aut baptizant.* Integram retulimus Canonem, quia in eo multæ videntur circumstantiæ, quæ determinant ad credendum, nomine *Concilii* Synodum Diœcesanam intelligi, cum jungat Litanias, quæ in Diœcesi fiebant, & velit in utroque casu Parochos sui Ministerii rationem reddere, ut judicet Episcopus, num exerceant secundum Rituale acceptum in Ordinatione.

Simile exemplum habetur in Canone *Sexagesimo octavo* ejusdem Concilii. In eo statuitur, quod, si voluerit Episcopus aliquem servum manumittere ad Ecclesiam pertinentem, nec velit jus Patronatus retinere, teneatur offerre pro commutatione, duos ejusdem pretii è suo patrimonio desumptos, coram Concilio Ecclesiæ, cui præest, & huic actui subscribant Parochi: hæc sunt verba Canonis; *Episcopus qui mancipium juris Ecclesiæ, non retento patrocínio manumittere desiderat, duo meriti ejusdem & peculii, coram Concilio Ecclesiæ, cui præeminet, per commutationem, subscribentibus Sacerdotibus, offerat, ut ratio & iusta habeatur definitio Commutantis.* Ut partitio honorum ad Universam Diœcesim Toletanam pertinentium nondum facta erat, æquum erat nullam posse ab Episcopo fieri alienationem, absque omnium Parochorum consensu, probato eorum subscriptionibus.

Eodem sensu nomen *Concilii* sumitur Concilio *Vernonio* in Diœcesi Ebroicensi habito; Anno septingentesimo quinquagesimo quinto. In eo enim jubentur ad Concilium accedere, nisi velint penas dare secundum Canones ob absentiam. Porro: nemo dixerit coactos aliquando fuisse Parochos Concilio interesse, sub penis Canonicis, nisi *Concilii* nomine hic intelligatur Synodus Diœcesana: aliunde Conventus, de quo sermo habetur, Concilii Episcopi nomine donatur, quod nomen soli Synodo convenit Diœcesanæ. Hæc sunt verba Concilii Canone octavo; *omnes Presbyteri ad Concilium Episcopi sui conveniant, & si hoc facere contempserint, secundum Canonicam Institutionem judicentur.*

Atro, Episcopus Vercellensis, in suo *Capitulari*, Capite vigesimo septimo, adhibet quoque nomen *Concilii*, ad significandam Synodum Diœcesanam, ipsi tribuendo quod ab antiquis Conciliis statutum, nempe, de Congregatione plurium Conciliorum per annum.

Quod relatum est supra de Concilio *Toletano IV.* Canone vigesimo sexto, partim transcriptum est à Concilio *Arelatensi*, celebrato Anno octingentesimo decimo tertio, Canone quarto: sequens enim, quod à Sanctis Patribus institutum fuit, statuit, Parochos ad Concilium convenientes reddere rationem Episcopo qualiter Officium vel Baptismum celebrent. Porro: hic Canon non potest intelligi, nisi de Synodo Diœcesana; quia nunquam à Patribus sancitum fuit, Parochos ad Concilium Provinciale conventuros, aut ad aliud, ut Ministerii redderent rationem, & iusserunt Parochos ad Synodum Diœcesanam conventuros ob hunc finem. Idem adhuc terminus pro Synodo Diœcesana sumi potest in Canone nonagesimo primo Collectionis *HERARDI*, Archiepiscopi Turonensis; ibi duo Concilia per annum haberi jubet, & eorum spatium, sive tempus, præfigit: utrumque præstat, in sua Diœcesana Synodo Anni Octingentesimi quinquagesimi septimi. Porro: hic locus non erat mentionem faciendi Conciliorum Provincialium, & eorum spatium determinandi. Intelligat ergò necesse est *Concilii* vocabulo, Diœcesanam Synodum. Tres antè annos

LEO IV. Synodum Diœcesanam, Concilium Diœcesis Episcopi vocaverat, decernendo, Parochos inexcusabiliter ad id Concilium convenire.

Ut exempla sunt, quæ nomen Concilii Synodis Diœcesanis Novem primis Ecclesiæ Sæculis dant, non desunt quoque in quarto-decimo & quinto-decimo Sæculis; nam Concilium Vaurense Anno millesimo tricesimo sexagesimo octavo, imperat omnibus Episcopis Suffraganeis Provinciarum Narbonensis & Tolosanae, & Ausitanæ, quibus constabat, singulis annis Synodalia Concilia celebrare, per se ipsos, aut per alios ad id idoneos, si propter necessariam causam fuerint impediti. Quod hic Concilium vocat Concilia Synodalia; SYNODUM simpliciter, Capitibus septimo, octavo & nono vocat. Eadem expressio Synodaliū Conciliorum adhibetur in Concilio Basileensi Sess. xv. in Inscriptione Sessionis de Conciliis Provincialibus & Synodalibus, quod deinde multoties explicatur in prima parte Sessionis his verbis Synodos Episcopales.

Synodus Frisingensis, habita Anno millesimo quadringentesimo quadagesimo, nomen Concilii habet, in Inscriptione; attamen patet initio & fine, veram fuisse Synodum; nam enumeratione, quæ in illa fit in Præfatione, eorum qui interfuerunt, mentio fit dumtaxat Episcopi, primarum Dignitatum Capituli, & aliorum ejusdem Capituli, Abbatum, Archidiaconorum, Decanorum, & aliarum Dignitatum Ecclesiasticarum Sæcularium Diœcesis, aliorum beneficio Ecclesiastico præditorum; & sub finem, Episcopus id Concilium Episcopalem Synodum appellat. Nobis adhuc suppeditat exemplum magis recens nominis Concilii, dati Synodo Diœcesana, Concilium Coloniense Anno millesimo quingentesimo nono, Articulo de Synodorum celebratione n. 2. in quo decernitur, Capitulum Decanos teneri ad Synodum convenire pro Capitulis, & Decanos Rurales pro Parochis: decernit, ut subsidia conferantur in sumptus, quos necessariò facere debent, pro numero dierum, quibus durabit Concilium.

Si ergò his testimoniis superius relatis, & aliis, quæ, ut superflua, omittuntur, constat, multos Canones & nonnulla Synodalia statuta, dedisse Synodo Diœcesana Concilii nomen; aperte liquet, eam eo nomine donatam, non solum quia Conventus Ecclesiasticus est, ut vera Concilia, in illo dirimebantur Controversiæ, rei judicabantur, sicut in veris Conciliis; sed etiam quia, qui adesse tenebantur, aliqua gaudebant autoritate, non fecus ac illi, qui ad vera Concilia convenire tenebantur, aliquam exercebant autoritatem, aliter eam non habuisset convenientiam cum Provincialibus Conciliis, quæ ipsi Concilii nomen fuisset merita.

CAPUT V.

Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Synodo Diœcesana, desumpta ex eo, quod prærogativa Conciliorum, quæ consistit in Spiritu Sancti, aut Jesu-Christi auxilio, Diœcesana Synodo tribuatur.

SEmp̄ Creditum est Concilia, etiam Particularia, Spiritu Sancto dirigi; quia Christus expressis verbis promisit, quòd si duo inter se consenserint super terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in Cælis est. 2. Quod quando duo aut tres congregati erunt in nomine suo futurus sit in medio eorum. Porrò: creditum jure ac meritò, auxilium promissum tam parvo hominum numero, etiam Laicorum, non denegandum esse multis Episcopis, congregatis de Ecclesiæ negotiis, quæ Christum habet Ducem. Hæc autem applicatio eo justior visa est, quòd non solum Spiritus Sanctus super Apostolos in Christi nomine descende-

rit; sed quòd Concilium Hierosolymitanum congregatum de observatione Legis Mosaicæ, adhibeat verba, quæ speciale Spiritus Sancti auxilium denotant: hæc sunt verba, *visum est Spiritui Sancto & nobis*. Si quis horum factorum probationes desideret, ad Epitome recurat Veteris juris Canonici, Libro quinto Titulo primo. Non minus creditum est, duplex esse Spiritus Sancti auxilium, unum infallibile, quod soli Concilio Generali competit, quia solum est, quod propriè repræsentet Ecclesiam Universalem; alterum, quod veritati inquirenda multum inservit, quamvis errori obnoxium esse possit: hoc autem auxilium tribuitur omnibus Conciliis Particularibus, majus aut minus, secundum quod gaudent majori vel minori auctoritate. Hoc adhuc patet loco citato & Titulo undecimo ejusdem quinti Libri. Ut Synodi Diœcesanae Conventus sunt facti in Jesu-Christi Nomine, de rebus Religionis, sicut Concilia, iis meritò, Conciliis promissio facta, data fuit. Hujusce extensionis in Præfatione Statutorum Synodi Diœcesanae Trevisensis Anno millesimo quingentesimo quadagesimo octavo habitæ exemplum habemus. Verba Synodi sumus relaturi: *ut cuique pateat, nemini nos velle fucum facere, cum olim Christus in carne ambulans & verbum Dei seminans se veritate appellasse non ignoremus*. Certè, persuadendum nobis erit per ipsissimam veritatem illam, nos falli minimè posse, cum ejus præsentia nos quotquot in hoc Cætu Sacro ad Evangelisandum bona & exterminandum mala compererit, Spiritus sui chrismate illuminatura sit, ait namque, ubi duo vel tres in nomine meo congregati sunt in medio eorum sum. Præterea, voces, quæ versùs finem Synodi leguntur, Spiritu dei Due & Spiritu Sancto cooperante, ex eadem fluunt origine. Hoc nixus principio, ut infra observabitur, Cardinalis OTTO, Episcopus Augustatus, suæ Synodo Diœcesanae indicavit, habitæ anno millesimo quingentesimo quadagesimo octavo, paratum se esse ad obtemperandum Monitis Salutaribus Sanctæ Synodi in Spiritu Sancto congregatæ, si quid in eo deprehenderetur reprehensione dignum.

Quod si Synodus Diœcesana fulcitur Spiritus Sancti auxilio, Christi meritis qui interest, vix credi potest, hæc omnia commoda uni inservire præparationi, qua idonei redderentur Congregati ad recipiendas Instructiones, quæ Episcopo placerent, cum & Instructiones & Decreta fieri possent absque Congregatione, quæ & magnas impensas & alia multa incommoda secum importat.

CAPUT VI.

Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Synodo Diœcesana, deprompta ex Canonibus, Statutis & aliis Testimoniis, quæ ostendunt olim duas Synodos quot-annis habitas fuisse.

INTER Canones, qui spectant Conciliorum Provincialium Celebrationem, multi sunt, qui ea bis per annum cogenda esse pronuntiant, ut Canon quintus Nicænus, Canon vigesimus Antiochenus, Canon decimus Nonus Calcedonenis: Hæc autem Concilia unicè habeantur, ut Controversiis finis imponeretur in Provincia ortis, &, ut aliis necessitatibus confuleretur.

Quantum conjicere licet, hujusce Disciplinae imitationi de Conciliis Provincialibus, in multis Diœcesibus decretum, duas Synodos quot-annis Diœcesanas habendas esse; & credi potest, eas ob eandem rationes habitas fuisse: unde inferri potest Secundum Ordinem, qui solus cum Episcopo Synodo aderat, in ea aliquam exercuisse autoritatem. Hæc observationes confirmabuntur testimoniis, quæ de his duabus Synodis loquentur.

Nihil

Nihil hac de re antiquius est, quam quod superius relatum est de Synodo *Albiodorensi*, habita circa finem *sexvi* Sæculi. In ea jam observatum est, duas Synodos quotannis habendas esse: unam nempe medio Maio; alteram, initio Novembris. Verum quidem, hunc Canonem de solis Synodis Diœcesanis particularibus mentionem facere, non de Diœcesana Synodo, de qua hic agitur: sed non minus constat, duas esse Synodos Diœcesanas, quibus aderat Episcopus, & quæ separatim habebantur diversis temporibus, in gratiam cujuslibet Ordinis hominum convocatorum & congregatorum, in qualibet Synodo, cum & opportunius & convenientius Parochis solis Negotiis vacare, quæ functiones Rectorias spectabant, & Abbatibus, iis invigilare, quæ statum Religiosum spectabant; credendi locus est, has duas Synodos convocandas fuisse sine Generalis Synodi detrimento.

BOCHELLUS agens de Synodo Diœcesana, *Libro quinto Decretorum Ecclesiæ Gallicanæ, Titulo decimo nono, Capite quadragesimo primo*, Canonem laudat desumptum è *Capitularibus*, in quo decernitur, bis per singulos annos, Synodos fieri. Verum videtur Canone *quarto Concilii Vernoniensis*, habiti Anno septingentesimo quinquagesimo quinto, ex quo deprimuntur hic Canon, hic de Conciliis Nationalibus agi; cum ibi decernatur, primum congregari debere, ubi voluerit Rex & eo præsentem, & secundum, vel Suefionibus, aut alibi, uti in primo convenerint Episcopi. Porro: inauditum prorsus est, à Rege aliquid unquam factum fuisse de convocazione Synodi Diœcesanæ, ad determinandum locum, & ut ipse adfit. Semper penes Episcopum fuit determinatio diei, & loci, in quo congreganda erat Synodus. *Secundò* Canon de Synodo Episcoporum loquitur: statuit locum proximæ Synodi ab Episcopis determinari ubi prima convocatio fit. Secunda est ejusdem naturæ ac prima; Episcopi enim congregati minimè attendunt ad locum communem Synodo proximæ Diœcesanæ.

Non idem ferendum est iudicium de Canone modò referendo, quod latum est de Canone modò explanato, cum certissimè loquatur de Synodo Diœcesana, quæ præcipuè Parochis constat: hoc autem videtur nono Capite *Capitularis Tolosani*, in quo duas tantum habendas esse Sacerdotales Synodos decernitur; quod supponit usum duarum Synodorum, eò magis, quòd hujusmodi Capitularis scopus sit sublevare Parochos ab Episcopo oppressos. Idem dicendum de Canone sequenti, quamvis duos Conventus assignando singulis annis, *Concilii* nomen iis tribuat. Hic Canon est *Caput nonagesimum primum* Collectionis HERARDI, Archiepiscopi Turonensis, datum in Synodo Anno octogentesimo quinquagesimo septimo, decimo septimo Kalendarum Junii, vel aliter, decimo sexto die Maii. In eo statuitur, duo celebranda esse, per annum, Concilia, neminemque posse in unoquoque plus quam quindecim diebus remorari. Discriminis ratio, quod intercedit hos inter duos Canones, repeti debet ex eo, quòd ultimus Canonum conditus, aut saltem fuerit promulgatus in Synodo Diœcesana, Synodo verò non competat Canones condere de veris Conciliis, cum determinatione temporis, per quod duratura sunt, cum utrumque spectet hæc Concilia; nec magis expediret promulgatio ut necessaria Parochis, & *Herardus* generatim loquendo de Canonibus, quos coram ipsis legi iussit in sua Synodo, eos, ut maximè necessarios, appellat.

Ad id jungendum, nullibi legi verorum Conciliorum durationi limites circumscriptos fuisse; multa verò sunt testimonia Synodo Diœcesanæ fines postitos fuisse. Denique, OTTO, Episcopus Vercellensis, has observationes confirmat: tribuendo enim *Concilii* nomen Synodo Diœcesanæ, eas bis per annum celebrandas esse fatetur, & tamen eas ad unam redigit, propter calamitates publicas, quæ bis eas celebrari non sinunt.

Tom. I.

Occasione eorum quæ de *YVONE Carnutensi* referuntur, de usu suæ Ecclesiæ, in qua celebrabatur Synodus septimo Kalendarum Novembris, aut potius, die vigesimo sexto Octobris, *Souchet*, hujus Ecclesiæ Professor Theologus observat, etiam ætate hujus Episcopi, duas Synodos celebrari, quamvis Octavum Concilium abrogasset Canones, qui duo Concilia per singulos annos convocanda esse decernebant. Hæc leguntur in sua *Observatione de Epistola sexagesima prima*, in qua post citatos aliquos ex his Canonibus, & *Distinctionem decimam Octavam*, quæ præcipuos continet. Sic loquitur, in *Ecclesia Carnutensi servatus est mos bis in anno Synodos celebrandi, Martis, Mercurii & Jovis diebus intrà Octavam Pentecostes, ab Archidiacono & Capitulo Carnutensi, & Mercurii, post Festum S. Luca Evangelistæ. Undè hanc Epistolam 1099. scriptam colligo, quod eodem anno septimus Calend. Octobris (legendum Novembris) in diem Mercurii incidit, cum Littera Dominicalis illius anni fuerit B. Nisi certus fuisset ille Theologus Professor, usum congregandi duas Synodos jam vigere in Diœcesi Carnutensi tempore *Yvonis* Epistolæ citatæ, indè Epocham non petiisset.*

Necessarium non erit ad tales probationes recurrere, ad ostendendum tempore *Eudis de SULLI*, Episcopi creati Parisiensis, Anno undecimo nonagesimo sexto, hæce in Diœcesi, duas celebrari Synodos initio suorum Statutorum; clarè id exprimit duobus his versibus, qui determinant dies, quibus Synodi celebrandæ erant, nempe, Jovem proximiorum Festi S. Lucae, & tertium Jovem post Pascha. Versus refero, ut id clarius pateat:

*Fit Jovis in Luce Synodus, quæ proxima Luca
Lux Jovis, hæc replicat tertia, Pascha sequens.*

De his duobus Synodis adhuc sermo habetur *Capite secundo, n. 4.* in quo tenentur Parochi ad Synodum post Pascha convenire albâ & stola induti, & Synodo Septembris interesse superliceo & stola induti.

Ufus duarum Synodorum congregandarum, per annum, in Diœcesi Parisiensi, probatur Concilio *Parisiensi*, habito à *Roberto de CORCON*, Cardinali Legato Sanctæ Sedis. *Capite enim decimo septimo quartæ partis*, jubet saltem per annum Synodum celebrari in singulis Episcopatibus. Hæc voce utitur, *saltem*, ut indicet gratum sibi fore, si duæ Synodi celebrarentur: verum, id fieri, corruptionem non sinere. Id autem ex *Prefatione* ejusdem Concilii Anno millesimo ducentesimo duodecimo sequitur.

Synodus *Nemausana*, Anno millesimo ducentesimo octogesimo quarto, duas Synodos per annum, hæc in Diœcesi, celebrari certos nos facit; unam Paschali tempore; alteram, circa Festum Sancti Lucae. Initio *ultimi Capitis*, præcipit Parochis ad utramque convenire, ultimæ interesse, cum Cappis Rotundis, & primæ cum superliceo. Synodi habitæ tempore *GUILLELMI Andegavensis* Anno 1261. usque ad annum 1314. docent, duas Synodos celebrari per annum; unam, Festo Sancti Lucae; alteram, Festo Pentecostes.

Videtur ultimo articulo eorum, quæ decreta sunt Concilio *Coppenbagen*, Principe Daniæ (*Danemark*) Urbe, statutum antiquitatis fuisse hoc in Regno, duas Synodos per annum Diœcesanas celebrari. Hoc autem Concilium celebratum est anno 1425.

Paulò post, Concilium *Basileense*, celebratum 1433. *SESS. xv.* supponit aliquas esse Provincias, in quibus vigeat usus celebrandi duas Synodos per annum, nam præcipit, saltem semel per annum, unam Synodum celebrari, exceptis locis, in quibus usus erat duas celebrari.

Collectio Conciliorum *Nicoeos*, quæ complectitur omnia Concilia habita in hac Provincia, in Tertio-decimo, & Quarto-decimo sæculis, & in Quinquaginta quinque primis annis sæculi Decimi-quinti, suppeditat testimonium clarum duarum Synodorum annuarum

L hæc

hac in regione usitatarum. Hujuscæ collectionis primus Canon præcipit omnibus Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis Latinis in Nicofensi Civitate, vel Diœcesi, commorantibus, ad Synodum accedere, quæ celebrabitur die Veneris post Octavam Epiphaniæ, & die Mercurii post Pentecostes Octavam.

Antequam ad alias probationes progrediamur, observare necesse est, Statuta esse Tertii-decimi sæculi variarum Diœcesum, quorum inscriptio locum dat credendi, his in Diœcesibus duas celebrari, per annum, Synodos; quædam enim advertuntur, quæ habitæ dicuntur Hyemali Synodo; quod supponit aliam æstate haberi.

De Synodo Hyemali sermo adhuc habetur in Inscriptione Statutorum GUIDY Episcopi Santonenfis CONCILIOR. TOM. XI. Part. II. pag. 1425.

Idem dicendum de iis, quæ dicuntur facta, aut promulgata, in Synodo Paschali; hoc enim credendi locum dat, aliam alio tempore celebrari. Statuta quoque reperiuntur, quæ dicuntur facta, aut promulgata, in Synodo Sancti Lucae. Hic usus non desit sæculo Decimo-quinto; cum multa extent testimonia hunc usum viguisse Decimo-sexto sæculo. Hæc autem testimonia vel Germaniam spectant, & leguntur in primo & secundo Conciliis Colonienfibus; vel Galliam, & leguntur in Conciliis Rothomagensi, Rhemensi & Aquensi.

Primum Concilium Colonienfe, celebratum anno 1536. parte decima quarta, numero decimo septimo, & decimo octavo, supponit usum Duarum Synodorum per annum, huic rei applicando veteres Canones bina Concilia quotannis celebrari præcipientes: unde intelligendi locum dat, has Synodos subrogatas fuisse Conciliis Provincialibus, quæ antiqui Canones celebrari præceperant: unam, scilicet, Quadragesimali tempore, ut ad Pascha celebrandum præpararentur sine discordiarum, quæ huic Festo dignè celebrando obstant; alteram, Autumnali tempore, ad dirimendas qualvis controversias vocum majori numero. Usus hujus hanc affert rationem celebratione Synodorum magnas impensas vitari generalium singularum Parochiarum inspectionum, seu visitationum.

Secundum Concilium Colonienfe, Anno 1549. mentem clariùs aperit de hoc usu, postquam enim dixit, Synodos in Ecclesia esse ad instar in corpore humano nervorum, adjungit, bis per annum celebrandam esse Synodum secundum antiquum Morem, excepta Diœcesi Leodiensi, in qua una duntaxat, propter ejus Latitudinem, celebrabitur. Verba Concilii laudare juvat, ut, quæ fuerit ipsius mens, quisque judicet. *Neglectis enim Synodis non aliter Ecclesiasticus Ordo dissuit, quam si corpus humanum solvatur nervis, idcirco statuimus, ut Synodus Diœcesana quotannis bis pro veteri quidem more. Sed juxta reformationis regulam, religiosius, & meliori cum fructu celebretur; suffecerit tamen in Diœcesi Leodiensi propter ejus Latitudinem, & multitudinem Prælatorum, semel quotannis rectè & studio ferventi celebrare.*

Concilium Rothomagensis 1581. Titulo de Episcopo numero trigesimo primo, postquam præcepit duarum Synodorum Celebrationem, permittit Episcopi judicio aliam remittere ad sublevandum Clerum, si id expedire judicaverit, dummodò alia diligentius convocetur. En verba Concilii; *Synodi Diœcesane quotannis suis temporibus celebrentur. Liceat tamen Episcopis; ad levamen sui Cleri, si ita expedire videbitur, de Duabus in anno unam remittere, & alteram diligentius convocare.*

Illud autem Concilium primum est Galliæ, quod, de reductione duarum Synodorum ad unam, loquitur, eamque ad Cleri levamen permittit. Secundum Concilium Colonienfe, jam unam ex duabus his Synodis remiserat; verùm, illa reductio solam Diœcesim Leodiensem spectabat, eamque permiserat, prop-

ter ejus Latitudinem, & multitudinem Prælatorum convocandorum. Hæc reductio absoluta erat; Concilii verò Rothomagensis, conditionalis, ita, ut Episcoporum arbitrio relinqueretur. Alia Concilia Galliæ, quæ de eadem reductione mentionem fecerunt, nullam apponunt conditionem, & absolute præcipiunt. Concilium Rhemense, Anno 1583. Titulo 27. de Synodo Diœcesana, Numero primo, his verbis loquitur: *Synodi Diœcesana singulis annis semel duntaxat ad Cleri levamen tempore commodiori celebrentur.* Quod spectat Concilium Aquense, celebratum anno 1585. quamvis ex Concilio Rothomagensi desumpserit quod dicit de duarum Synodorum reductione ad unam, tamen modo absoluto loquitur.

Post tot Canones & alia testimonia, quæ invictè probant, in magno Ecclesiarum numero & plerisque sæculis à Jesu Christo ad nos usque, duas per annum Diœcesanas Synodos convocari debuisse, nullus dubitandi locus est, quin maximè necessaria visa fuerint; præcipuè, si attendatur, primo majorem partem eorum, qui ad eam convocabantur, animarum Curam habere, Abbates, Archidiaconos, Archipresbyteros, Decanos rurales vel Parochos; secundò, eosdem stricte teneri residere; Tertio, has Synodos per plures dies continuari, ut infra demonstrabitur. Quarto, præter commorationis tempus plures sæpe requiri dies ad eundem & redeundum. Quintò, nullas unquam causas justas admittas fuisse, quæ à residentia dispensarent, præter eas, quæ ex urgente necessitate, aut evidente Ecclesiæ utilitate nascebantur. Sextò, inter Parochos, ex quibus maxima pars Synodorum constabat, multos fuisse, qui Vicarios non habebant, & ex quorum absentia malum oriri poterat.

Ex his circumstantiis simul junctis sequitur, eos, qui tulere hos Canones, & alias Leges, de quibus mentionem fecimus, credidisse, magnæ fuisse necessitatis Diœcesanas Synodos, aut saltem evidentis utilitatis. His ergò in occasionibus, minime agebatur de dandis præcisè aliquibus consiliis, & de legendis aliquibus Decretis, quod fieri potuisset facile absque Synodo, & absque à residentia dispensatione; ergò consequens est, Secundum Ordinem aliquam exercuisse, in Synodis Diœcesanis, autoritatem.

CAPUT VII.

Authoritatis Secundi Ordinis, in Diœcesana Synodo, Probationes, desumptæ ex Testimoniis, quæ significant eos, qui tenebantur convenire ad Synodum Diœcesanam per Procuratorem, quando legitime impediabantur, interesse debere.

Nullus est, qui ignoret, Episcopos legitime retentos teneri ad Concilium Provinciale mittere suo loco aliquem virum conspicuum, non ad excusationes simpliciter ferendas, id enim Literis facile fieri poterat, sed ad jus exercendum, quod ipsi, si adfuissent, exercuissent. His de causis, coacti sunt Parochi, & alii legitime impediti; aliquem Clericum ad Synodum Diœcesanam mittere, ut vices absentis gereret; & ut vulgò Episcoporum Procurator mittebatur vocem daturus, idem dici debet de Parochis. Hac in opinione, necessarium duximus Statuta aliqua colligere, quæ de hujus Deputationis necessitate agant; præsertim ea, quæ dotibus, quas exigunt, in eo, qui eligitur, ad Procuratoris vices obeundas, talem conjecturam probant. Præcipua testimonia deponuntur ex Canonibus Conciliorum tum *Vaovensium* tum *Mechliniensium*, Gallicè *Lavaur*, & *Malines*.

Nihil adhuc antiquius inventum est de Deputatione, de qua agitur, quam quod legitur numero *Sexto secundi capituli* Constitutionum *Eudis de Sully*, Episcopi Parisiensis, anno 1196. Postquam præcepit omnes

omnes Presbyteros ad Synodum convenire, præcipue vero eos, quibus animarum cura commissa est, adjungit, si aliqua inevitabilis necessitas eos venire non sinat, suum Capellanum mittant, aut Clericum loco suo.

Seculorum præcedentium silentium de necessitate deputandi ad Synodum Diæcesanam modò adesset legitimum impedimentum, non invicem probat, antea ad eam convenire non coactos fuisse Parochos; nam fieri potuisset hoc silentium ortum fuisse: ex eo, quòd nullus adesse neglexisset, aut parùm; aut, si sæpè adesse neglexisset, huic malo provisum fuisse, absque lege propter hunc finem lata; aut Leges factas amissas fuisse: fieri etiam potest aliquas etiamnum esse, quæ ad meam non venerint cognitionem.

Quod de Synodo Parisiensi relatum est, iisdem terminis in Synodo *Bajocensi* legitur, Anno 1300. *Capite Secundo.*

Constitutiones Synodales *AIMERICI*, Episcopi Pictaviensis, anno 1367. nec non Constitutiones Synodales *SIMONIS* Episcopi ejusdem Urbis: anno 1387. alium addunt Casum Deputationis ad Synodum à Parochis casui impedimenti ex necessitate inevitabili orti, nempe, specialis dispensationis concessæ; & volunt hoc in Casu, sicut in primo, si non possint suos Capellanos mittere, Clericos idoneos mittant. Quod hi asserunt Episcopi, de juramento, quod præstabant Parochi, ad Synodum convenire, probat fuisse judicatam hanc præsentiam tam necessariam, & tam gravem, ut juramento, Synodo interesse, astringerentur Parochi; circumstantia prorsus inutilis, nisi ad Synodum vocarentur Parochi, ut in ea aliquam exercerent auctoritatem.

Quantùm ad speciales dotes, quas necessarias esse, in Deputatis ad Synodum, denotant hæ Constitutiones, quadam sunt à Concilio *Vaurensi*, Gallicè de *Lavaur*, constante Episcopis Provinciarum *Narbonensis*, *Tolosanæ* & *Auscitanæ*, cum suæ necessitatis ratione. Hæ autem dotes sunt experientia, prudentia & capacitas; quæ judicantur necessaria, quia in Synodis tractantur negotia alicujus momenti, & quæ sæpè non levem patiuntur difficultatem. Porro: harum dotum necessitas, & hujus necessitatis ratio, manifestè probant, Secundum Ordinem, in Diæcesana Synodo, aliquam auctoritatem exercere.

Statuta Synodalia Lingonensis Ecclesie anno 1404. loquuntur de necessitate aliquem ad Synodum mittendi, qui cum interesse tenetur, legitimo laborat impedimento; verùm cum nihil speciale contineant, inutile videtur referre, quod ab ipsis præcipitur.

Non idem dicendum est de Canone Concilii *Burdigalensis*, anno 1583. *Capite 33.* qui à Synodo arceat quemcumque ab alio deputatum, nisi speciale habeat mandatum, de quo fidem faciet. Hæc eo majori digna est attentione circumstantia: quòd evidenter astruat, quod in Diæcesana Synodo à Secundo Ordine fit, magni esse momenti; cum solæ res graves speciale exigant mandatum. Idem denotat verbum *idoneum* cum hac de causa dotes exiguntur, de quibus antea sermo habitus est, quæ omnes denotantur hac voce *idoneum*.

Verùm nihil luculentius afferri hac de causa potest, quàm quod Concilium *Mechliniense*, Gallicè *Malines*, refert, clarè namque probat, quod ut conjecturam proposuimus, nempe Procuratorem ad Synodum Diæcesanam missum, ad eam convenire; ut exercent jura illius à quo deputatur; & idem de eo ferendum esse judicium, quod fertur de Procuratore ad Concilium Provinciale missum. His enim verbis loquitur Titulo Vigesimo Sexto, Capite primo, *Concilio Provinciali vel Diæcesano debite convocato, omnes, qui de jure, vel de consuetudine illi interesse debent, die & loco præfixis personaliter comparebunt,*

Tom. I.

nisi legitime impediti fuerint. Quo casu tempestivè de causa impediti fidem facient, & nihilominus Procuratorem Virum Ecclesiasticum mittent, non tantùm ad audiendum & referendum, sed etiam ad deliberandum & agendum quæ Principalis faceret, si personaliter interesset, nec non ad simpliciter acceptandum & recipiendum quæcumque in ipsa Synodo statuta & decreta fuerint.

Hujus Concilii verbis apparet, quod, si Secundus Ordo in Synodo per Procuratorem, cum abest, deliberat, evidens sit, aliquam in ea ab eo exerceri auctoritatem, & quod hic expressè asseritur à Concilio, potest & debet intelligi de testimoniis supra relatis. Neque enim cum fundamento objici potest, hanc Disciplinam in sola Provincia *Mechliniensi*, Gallicè *Malines* viguisse, ut in Diæcesana Synodo à Secundo Ordine aliqua auctoritas exerceretur, nisi antea probasset, nullà aliis in Provinciis, in Synodis auctoritate gaudere.

Huic Canoni tam efficaci ad Secundi Ordinis in Synodis auctoritatem probandam, aliqua verba attentione digna addenda sunt, quæ leguntur Capite Vigesimo Octavo Concilii *Narbonensis* anno 1609, de Deputato vel Procuratore. Decernit in Procuratore, eum, qui mittit, teneri observare, quæcumque in dicta Synodo constituentur, & ordinabuntur, & ipsa satis sufficienter intimata declaraturum.

CAPUT VIII.

Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Diæcesana Synodo, deprompta ex Canonibus, vel Statutis fidem facientibus de penis inflictis, iis, qui Synodo interesse negligunt, absque legitimo impedimento.

TAm severè infligebantur pœnæ, iis, qui Synodis interesse negligebant, ut justus concludendi locus sit, aliqua in iis Secundum Ordinem auctoritate gavissum fuisse, aliter pœna culpæ non responderet. Idem quoque inferri potest ex convenientiâ, quæ in hoc reperitur inter pœnas à Conciliis inflictas iis, qui iisdem Conciliis interesse negligebant, quamvis interesse tenerentur, & eas, quæ decreta sunt contra negligentiam eorum, qui Synodo non intererant. Hæc consequentia probabitur reflexione, observationi jungenda.

Antonius AUGUSTINUS sua in *Epitome Veteris Juris Canonici* Libro quarto, titulo sexagesimo quinto, Canones duodecim primorum Saculorum collegit, qui pœnas infligunt Episcopis, qui Conciliis interesse negligunt, ad quæ vocantur à Superioribus, & magna convenientiâ reperitur has inter pœnas, & pœnas à Canonibus & Statutis Synodalibus inflictas iis, qui Synodis, quibus interesse tenentur, interesse negligunt. Idem facile & prima fronte videbitur, si ex una parte hoc caput legatur, ex altera legantur auctoritates, quas modò sum relaturus; nam indè infertur: ut his in Canonibus duplicis generis pœnas legi; alias indeterminatas, & generales sua in specie, ut eas, quæ decernuntur sub nomine correctionis fraternæ, aut Canonice correctionis, quæ omnes sunt sententiæ ferendæ; alias fixas, & determinatas, quæ sunt, aut suspensiones totales, aut partiales, vel excommunicationes minores, aut majores ad certum tempus, vel ad tempus non fixum: sic pariter duplicis generis esse pœnas in eos decretas, qui Synodo Diæcesanæ interesse negligunt; alias generales, contentas sub nomine Judicii Canonici; alias speciales, ut suspensio, aut major excommunicatio sententiæ ferendæ, aut lata, aut multa, aut pœna pecuniaria.

Si ad hanc relationem paulisper attendatur, facile patebit, Synodum Diæcesanam non minùs gravem habitam fuisse quàm Concilium Provinciale ob maturitatem, quæ in eâ observatur, 1. ad nova Decreta condenda, vel ad antiqua confirmanda, 2. ad judicandas controversias, 3. ad conciliandos divisos, 4. ad conservandam pacem;

L 2

pacem: quod minimè fieri potuit, si in his Synodis, nullam exercuerit auctoritatem Secundus Ordo.

Expediit ergò colligere Canones & Statuta Synodalia, quæ penas infligunt iis, qui Synodis non intererant, ad eas comparandas cum illis, quas Canones decreverunt in Episcopos, qui Conciliis interesse negligebant. His ordiemur, qui penas generatim decernunt; deindè, ad eos Canones progrediemur, qui determinatas penas infligunt: sicque hos Canones colligendo, in tot Classes redigentur, quot sunt ejusmodi pœna.

POENÆ GENERALES & INDETERMINATÆ.

Concilium *Vernense*, celebratum anno 755. eorum est antiquius, in quibus inventæ sunt pœnæ generales contra eos, de quibus agit. In *octavo* enim *Canone* decernitur Presbyteros, qui sine justa causa ad Concilium Episcopi sui venire contempserint, secundum Canonicam institutionem judicandos esse. *Capitulare Metense* anno 753. num. 3. & Concilium *Compendiense* An. 757. Cap. 21. aliis terminis idem statuunt; volunt enim secundum Canonicam auctoritatem puniri eos, qui Synodo interesse neglexerint. Ferè idem legitur in *Capitulari octogentesimo quarto* ad *Salz.* num. 12. Capitulum, quæ spectant Presbyteros, quod in Concilio *Vernensi*, in eo enim præcipitur, ut nullus Presbyter ad Synodum contemnat venire, quòd si aliter facere præsumperit, coactus veniat, & secundum Canones judicetur. Ad hanc culpam puniendam Brachium Sæculare adhibebatur, ut infra videbitur. *Synodo*, sine additione, jam, ut hodiè, Synodus Diæcesana intelligebatur.

LEO Papa *Quartus*, in suo Concilio *Romano*, celebrato anno 853. *Canone* 40. de eadem culpâ mentionem faciens, præcipit eam subijci Canonicis correctionibus.

Fuere Presbyteri, qui possidentes terras quæ eos subijciebant alterius potentæ, sub hoc pretextu ad Episcopi Concilium venire nolebant, & hæc de causâ Canon sequens conditus est, qui recusantes ad Concilium Episcopi venire Canonicos, correctionibus subiacere decernit, his verbis: *hi autem, qui colonatas possessiones retinent, nihilominus volumus ad Episcopi venire Concilium: nam, si per contumaciam se quasi in alterius potestate subtraxerint & proprio non subijciuntur Episcopo, Canonicis correctionibus subiaceant.* Hi tres Canones & alii similes intelligendi sunt de Censuris, quæ sunt pœnæ à Canonibus in Ecclesiasticos lata.

His Canonibus jungi potest *Caput 9. de Majoritate & obedientiâ*, in quo INNOCENTIUS III. ab Episcopo interrogatus, quid sibi faciendum esset contra Abbates & Parochos sibi subjectos Lege Diæcesana, qui sine justâ causâ Synodo interesse negligebant, respondet cogendos esse Censuris Ecclesiasticis, modò ab eo nihil contra Canones statuatur; enimvero pœna, quam infligit, sua in specie est indeterminata. Canon *octavus* Concilii *Vaurensis* celebrati anno 1368. ejusdem est adhuc generis, præcipit enim Parochos, qui sine causa legitima ad Synodum non venerint, puniendos esse pœna debita, non obstante contraria consuetudine.

POENÆ PARTICULARES SUSPENSIO.

Concilium *Senouense*, Præside GAUTIER, mortuo anno 923. à Capite primo statuit, ut *Abbates & Priores Conventuales qui nec venerint ad Synodum, nec se excusaverint, præterdendo Canonicum impedimentum, per octo dies ab ingressu Ecclesie suspendantur; & pœna, quæ quantum ad hoc, Concilii statuta est, sub comminatione majoris pœnæ, si aliis annis supra his culpabiles interveniantur, multentur.* Concilium supponit jam certam pœnam fuisse statutam Canonibus in

eos, qui Synodo Diæcesanæ interesse negligebant hæc autem pœna: alia esse non potest præter Excommunicationem saltem Minorem, latam in Episcopos, qui sine legitimâ causa Concilio non aderant: eo enim antiquiores non videntur Canones, qui aliquam statuerint pœnam determinatam contra eos, qui Synodo Diæcesanæ interesse recusabant. Docent nos Synodalia Statuta *Andegavensia Guillelmo MAJOREM* suspensionem ipso facto tulisse contra Abbates, qui tranquillè remanebant quindecim diebus à Synodi celebratione, cui adesse non potuissent, non probatis apud Episcopum aut Officiale absentis causis, eamque ab ipso fuisse revocatam, quia salutis noxia visa fuit hæc pœna. Hæc autem leguntur apud BOCHÉL, *Decretor. Eccles. Gallic. Lib. V. Tit. XIX. Cap. 79.*

Concilium *Burdigalense* anno MDLXXXIII. celebratum *Cap. XXXIII.* suis Beneficiis suspendi, qui fuerint denunciati, excommunicati præcipit, quia præscripto tempore non adfuerant ut suæ absentis rationem redderent, supposito quod Excommunicationem contemntes, absolvi ab eâ non curent, & iterum moniti, ut se purgent, per Menses adesse negligant.

Major severitas reperitur in Decretis à Concilio *Narbonensi* factis anno 1609. *Cap. XXVIII.* similibus in circumstantiis, contra secundam contumaciam: nam, loco suspensionis à Beneficiis, quam decernit Concilium *Burdigalense* contra hanc culpam, Concilium *Narbonense* totalem suspensionem, nisi comparaverint per alium mensem, iterum vocati suspendantur; hæc sunt Concilii verba. Porro, totalis suspensio addit suspensioni à Beneficiis, suspensionem ab Ordine & Officio.

Non potest dicit hanc suspensionem fuisse pœnam inutilem, quia nihil addit Excommunicationi jam latæ; hæc privans omnibus bonis, quibus totalis suspensio excludit. Enimverò hæc suspensio novum est vinculum remanens post Absolutionem ab Excommunicatione, & quæ specialem requirit absolutionem, quæ differri potest quamvis, Reus satisfacere offerat, cum ab Excommunicatione absoluto statim danda sit, post oblatam satisfactionem.

EXCOMMUNICATIO.

Statuta Synodalia Ecclesie *Rhemenfis* collecta labore & curis Cardinalis *Guillelmi DE TRIA*, avunculi *PHILIPPI DE VALOIS*, anno 1334. solo facto Excommunicabant eos, qui sine legitimâ causâ negligerent ad Synodum venire Diæcesanam.

Eadem pœna lata fuit anno 1367. *AMERICO* *Pictaviensi* Episcopo, & anno 1387. *SIMONE* ejusdem Urbis Episcopo ob eandem culpam, ut videre est his verbis: *Nos omnes & singulos Ecclesiarum Rectores, & quosvis alios; qui ad Synodum venire tenentur, & non veniunt Excommunicamus, & Excommunicari declaramus.*

Eadem res est in Statutis Synodalibus *Lingonenfis* Diæcesis anno 1404. *Qui ad Synodum venire debet, si non veniat, veramque proponi non faciat excusationem, auctoritate hujus Synodi, eo ipso incurrat Excommunicationem.*

Statuta *Parisiensia* anno 1557. præcipiunt Excommunicatos declarare eos, qui ad Synodum venire neglexerint, si per mensem à Synodo se purgare negligant; hæc sunt verba, *in absentes verò contumaciam ferimus, quam intra mensem purgare tenebantur, aliàs mense elapso Excommunicatos palam proferri, præsentem decernimus Institutum.*

BENEFICIORUM PRIVATIO.

Intolerandus in Provinciam *Narbonensem* abusus irreperat, nec Parochi, nec alii animarum curam habentes, nusquam ad Synodum veniebant, sed duntaxa

taxat suos Vicarios mittebant. Hic abusus impulit ad seviendum in eos, & ad decernendas pœnas contumaciæ proportionatas, imò ad eripiendâ Beneficia iis, qui pertinaces in culpâ remanerent. Audiamus ipsum Narbonense Concilium anno 1551. celebratum, *Canone 42. Statuit Concilium, ut Parochi, aliique omnes, qui in Synodis adesse debent, absentes & contumaces puniantur, geminatis etiam panis, præsertim si in nulla totius anni Synodo adfuerint. Et quæto sæpius abesse non dubitaverint, tanto graviore illis pœna infligantur: ita, ut, ipso Sacerdotio privari possint, ingravescente contumaciâ, nisi iustissimas excusationes proferant.*

Concilium Burdigalense anni 1583. *cap. 33.* cum diversas pœnas decrevisset proportionatas contumaciæ incremento, eorum, qui nec in Synodis adesse volebant, nec absentia causas reddere, postquam in earum pœnarum numero posuisset à Beneficiis suspensionem, his verbis sermonem absolvit, *tandem ipsam præventur.*

Hanc Concilii Burdigalensis severitatem secutum est Concilium Narbonense, anni 1609. *cap. 28.* præcipit enim post suspensionem totalem, de quâ actum est, Reos perseverantes & tertio citatos Beneficiis privandos esse.

POENA PECUNIARIA. *Quibus hujus pœna tribuenda sit pecunia?*

Quantum ad pœnas pecuniarias decretas in eos qui negligunt, nihil inventum est antiquius, quam quod legitur *numero 36.* Capitularis Metensis anni 753. Statuit de Presbyteris & Clericis, ut Archidiaconus Episcopi eos ad Synodum commoneat una cum Comite: & si quis contempserit, Comes eum distringere faciat, ut ipse Presbyter, aut Defensor suus, sexaginta solidos componat, & ad Synodum eat. Solidi vero sexaginta de ipsa causa in Sacellum Regis veniant. Idem Canon pariter legitur in Concilio Compendiensi anni 757. *Capitularium Carol. Mag. Tom. I. pag. 184. & in Canone XI. Lib. V. Capitular. ibid. pag. 828.* cum hoc tamen discrimine, quod hoc in ultimo Canone solus Archidiaconus faciat monitiones, & Comes iussione Episcopi monitus, distringere faciat eum, qui ire contempserit.

Synodus Andegavensis anni 1298. utitur pariter pecuniaria pœna, ad Parochos ad Synodum cogendos; verum multo minor est, quam illa, de qua modo mentionem fecimus: cum quinque Asses duntaxat ab absentibus exigat, altera sexaginta. Præterea, observandum est, hanc pœnam impostam fuisse, quia veniæ facilitate consilii Parochi, ad Synodum venire contemnebant.

Verisimile est ab Episcopo piis operibus collocari hanc pecuniam, ut facere tenebatur. Hanc propter obligationem, in posterum, quoties Canones decreverunt, vel permisissent pœnas pecuniarias in eos, de quibus agimus, semper eas piis in operibus collocavere. Multa sunt exempla.

Primum legitur in Concilio Burdigalensi anni 1583. *cap. 33.* Cum primò significasset hoc Concilium, fatius fore aliquam pœnitentiam imponere iis, qui sine iustâ causâ ad Synodum venire contempserunt, verum, qui comparuerunt ad probandam contumaciam; tamen permittit in eos decernere pecuniariam pœnam, modo id expedire iudicet Episcopus, eâ tamen Lege, ut pecuniæ summa in pia opera duorum Canonicorum consilio sit convertenda.

Secundum exemplum destinationis pœnæ pecuniariæ piis operibus in eos latæ, qui ad Synodum Diœcesanam venire neglexerint, reperitur in Concilio Aquensi 1585. sub finem TITULI de Synodo Diœcesana. Postquam enim statuit, eos, qui in Sessione Synodali defuerint, sex aureis nummis esse multandos, eos esse destinandos, subiungit, Seminario, vel alteri pio loco.

Tertium Exemplum extat in Concilio Narbonensi anno 1609. *cap. 28.* Omnes Episcopos Provinciæ hor-

tatur, ut agant mitius cum eis, qui à Synodo abfuerint, si infra mensem, post eandem, comparuerint, absentia causam iustam allaturi; & ut multam pecuniariam in pios usus convertant.

Hi sunt Canones, hæc sunt Statuta præcipua, quæ absentiam à Synodo severius puniant, & quò magis ad pœnas ab ipsis latas in absentes à Synodis, eò magis concludo, Secundum Ordinem, ea in Synodo, aliqua gavissimum fuisse auctoritate; in nullius enim mentem venerit, si celebrata duntaxat fuisset ad monita accipienda, aut rationem Ministerii reddendam, aut ad audiendam Novorum Lectionem Statutorum, in eos tam severe fuisse animadversum, qui abfuerint, cum à Sodalibus suis generalia monita accipere poterant, lecta Statuta, & literis Ministerii sui rationem reddere poterant eandem, quam in Synodo viva voce reddidissent. Ut igitur malum, quod hæc culpa admisisset, his tribus capitibus observatis facile potuisset reparari, non tam severe punienda fuisset: e contra, si Secundus Ordo Synodo interfuisset, ut cum Episcopo de rebus Diœcesis gravibus deliberaret, de urgentibus necessitatibus, de modo abusu corrigendorum, vel de modo iisdem occurrendi; tunc, qui interesse negligebant, magnum commitebant malum, quod in posterum vix reparari poterat: nam, quo major est numerus hominum in difficibus rebus versatorum, eò certius est ab ipsis latum iudicium, certius detegitur veritas, & quæ sunt agenda securius inveniuntur; cum, si duobus vel tribus in suo nomine congregatis, se in medio eorum futurum promiserit Christus, tantò magis eum tunc interfuturum credendum est, quando in unum magna convenerit turba Sacerdotum. *Spiritus Sancti testatur presentiam congregatio Sacerdotum: verum est enim quod legitur, quia non potest veritas mentiri, cujus in Evangelio ista sententia, ubi duo vel tres congregati fuerint in meo nomine, ibi & ego sum in medio eorum: quod cum ita sit, si nec huic tam brevi numero Spiritus Sanctus deest, quæto magis tunc interesse credimus, quando in unum convenit tanta turba Sacerdotum.* CALEST. I.

CAPUT IX.

Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo, desumptæ ex Provocationibus ad Synodos Diœcesanas delatis.

olim sæpè ad Concilia provocabatur, multique sunt Canones, qui de hac provocatione loquuntur, Antonius AUGUSTINUS *Epirome veteris Juris Canonici Lib. V. Tit. XXXIX.* hos in unum redegit ad Duodecimum usque Sæculum inclusive.

Harum provocationum exemplo, aliqua ad Synodum Diœcesanam delata sunt, ita saltem sentire videtur BOCHELLUS, qui agens de Synodo Diœcesana, *Ecclesie Gallicane Decretor. Lib. V. Tit. XIX. Cap. LV. & LIX.* profert duos Canones, qui de iis Provocationibus mentionem faciunt: unus antiquus est, recens alter. Primus est Canon quintus Concilii VASENSIS, Gallicè *Vaison*, congregati anno 442. Hic Author hoc Concilium anno 444. collocat: verum errat. Hæc sunt Concilii verba attentione digna ex merito Collectoris, illa, ut consilio suo congrua, referentis *cap. LIX. si quis Episcopi sui sententiæ non acquiescit, recurat ad Synodum.* Sed non dissimulandum, non constare hunc Canonem de Synodo Diœcesana esse intelligendum. Primò enim, antiqui Canones, *Synodo*, sine additione, non intelligebant *Synodum Diœcesanam*, ut in posterum factum est; sed *Concilium*, aut Episcoporum conventum. Secundò, non omnino patet, medio Sæculo Quinto Episcopos jam Synodos congregasse Diœcesanas, ad quas totus Clerus venire deberet, ut cum eo de rebus Diœcesis tractaret, ut probatum testimoniis de Origine Synodorum supra relatis. Tertio Concilium loquitur de Synodo auctoritate superiori Episcopo; nec verisimile

videtur Synodos, quæ tunc congregatæ fuissent, auctoritate Episcopi superiores futuras fuisse. *Quar-
tò*, Synodus illa poterat latum ab Episcopo judi-
cium corrigere. Denique Concilium alludere vide-
detur ad *Sextum* Canonem Concilii *Antiocheni*, ha-
biti anno cccxli. qui innuit Clericos ab Episcopo
damnatos, posse provocare ad Concilium Provincia-
le, idque sic fieri.

Idem dicendum est de *Canone* LXVI. Concilii *Car-
thaginensis* IV. habiti anno cccxcviii. & de *Canone*
xx. Concilii *Aurelianensis* III. habiti anno dxxxviii.
qui statuunt, Clericos læsos ab Episcopo posse ad
Synodum recurrere: Ut ut sit de accommodatione
Canonis Valsensis Synodo Diocesana à *Bochello* facta,
posterior certò multoque felicior est.

Alter Canon de provocatione ad Synodum Diocesa-
nam à *Bochello* allatus *Cap. LV.* legitur in *Can.*
xxxii. Concilii *Burdigalensis*, habiti anno mdlxxxiii.
In eo refertur, hac in Synodo audiendas fore ex-
postulationes eorum, qui ad Synodum provocave-
rint, nec non absentium desideria, aut gravamina,
sive per Epistolas, sive per Libellos supplices fiant.
Hæ provocationes alia esse non possunt ab iis, quæ
siebant à Judiciis latis ab Archidiaconis, aut Archi-
presbyteris, vel ab Officiali, posito quod judiciario
ordine data forent; quo in casu, alia in præjudicium
Officialis siebant, ad quæ pertinebat cognitio expo-
stulationum factarum contra Judicia lata à Prælati-
bus Episcopo inferioribus: alia nocebant Officiali Metro-
politano, qui poterat judicare de expostulationibus delat-
is adversus Judicia ab Officiali Diocesano lata. Neu-
tri præjudicio attendendum duxit Concilium, ob ac-
curatiorem æquiorumque, in Synodo faciendam dis-
cussionem.

Quod si hæc Judicia minimè judiciaria essent, po-
terat provocatio fieri à quocumque Capitulari actu,
vel alio simili facto à Societatibus Ecclesiasticis, ut, de
Electione, Postulatione, Collatione, Contractu, Presen-
tatione, Transactione. Hinc damnium simile Judici
ordinario inferebatur bono publico haud dubiè com-
pensandum. Porrò: credendum est has & illas Pro-
vocationes fieri ad vitandas lites: quia sperabatur Syn-
odum modis pacificis finem imposturam causæ ex-
postulationis, vel ipsimet expostulationi, convincendo
utrumque, sive læsum, sive eum qui læserat, bene
aut malè ab iis actum fuisse.

Hic Canon desumptus videtur ex Synodo *Augustana*,
Gallicè *Augsbourg*, habita 1548. *Tit. XXXIII.*
in ea enim idem, & iisdem verbis legitur.

De cæterò tam apertè liquet ad Synodum Diocesa-
nam provocationes indicare aliquam in ea, à Secundo
Ordine, auctoritatem exerceri, ut illud probare
vanum omninò sit. Quorsùm enim ad Synodum fuisset
delatæ hæ provocationes, nisi ab ipsa judicatæ
fuissent. Porrò, de illis minimè statuere poterat Syn-
odus, nisi in ferendis judiciis aliquam partem ha-
buisset Secundus Ordo, cum Secundo Ordine, excepto
Episcopo duntaxat, constaret Synodus.

C A P U T X.

*Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Diocesa-
na Synodo, deprompta ex Canonibus, qui
astruunt, in Synodo Diocesana de Litibus, tum
Capitalibus, tum Civilibus, ad eam delatis ju-
dicari.*

IN *Epitome veteris juris Canonici Libro V. Tit. XXXV.*
& *XXXVI.* videri potest versari Concilia Provin-
cialia circa judicia Litium intentarum contra Episco-
pum, à Clericis, & ab Episcopis contra alios Episco-
pos, vel à Laicis contra utroque, quando gravia
erant negotia. *Antonius Augustinus* plerisque Can-
ones collegit Duodecim primorum sæculorum, qui
hoc astruunt factum, non omisit eos qui Apostolis tri-
buuntur, nec eos qui ex Conciliis tum Nicæno, tum

Antiocheno desumuntur, qui demonstrant duorum
Conciliorum Annuorum celebrationem præcisè præ-
ceptam fuisse, ut absolutè ortæ in Provincia contro-
versæ dirimerentur.

Ut Synodus Diocesana id præstat respectu Diocesis,
quod respectu Provincia facit Concilium Provinciale,
verisimile est, in ea, natas in Diocesi controversias
direptas fuisse, nisi tales fuissent ut à solis Episcopis
fuissent judicandæ: quæ etiam credendum est hanc
præcipuam fuisse Canonum aut Statutorum rationem,
ut demonstratum est, quæ duas Synodos per annum
in unaquaque Diocesi celebrari præceperunt.

Undè P. THOMASSINUS de his Synodis agens, non
semel asseruit, eas veluti justitiæ Cubicula haberi posse,
... facillimè ergo multi proferrentur Canones,
qui innunt de litibus in ea motis à Synodo Diocesa-
na judicium ferri, sed clarioribus verbis enunciatis
referre sufficeret.

Hujus generis primus habetur *Capitularium* Regum
Francia *lib. VI. Capite CXIII.* *Quæcumque sunt ad
Religionis observantiam pertinentia, locis suis, & à suis
Dioceses Synodis audiantur.* Undè liquet, Controver-
sias à Synodis dirimi, nisi, ut jam monuimus, ad
Concilia Provincialia statuere pertinuisset. Undè de-
promptus sit ille Canon, in margine non videtur;
quamvis undè desumantur alii, demonstrat, quod
accidit, quia, undè præcisè desumptus sit, planè igno-
ratum fuit, quia non videtur hic Canon minus vetus
nono sæculo, cum Collectio Librorum Capitularium
hoc sæculo facta fuerit.

Habemus alium Canonem, qui clarius hanc rem
exponit: eum refert REGINO *De Ecclesiasticis discipli-
nis lib. II. Cap. XXXIV.* Præcipit, ut, si non prius
per potentiam Sæcularem, dignè vindicatum fuerit in eos,
qui in Clericos, vel in Ecclesias perpetraverint, id est,
si quis Clericum expoliaverit aut vulneraverit, aut ali-
quam injuriam fecerit, decimas Ecclesie tulerit, vel re-
tinuerit, Episcopus ad suam Synodum, illos malefactores
vocet, & dignè emendet, si contempserint venire, Ex-
communicentur.

Hic Canon ab hoc Authore tribuitur Concilio *Tri-
burgenfi* Gallicè *Tribur*, habito circa finem Noni sæcu-
li; verùm desideratur. Si literaliter hic Canon intelli-
gatur, credi potest, Judici Ecclesiastico competere Ju-
diciis Sæcularis defectum supplere, vel ipsum prævenire,
cum talium malefactorum animadversio, maximè si
Laici essent, ad Judicem Sæcularem pertineret.

Credendum igitur est, hoc privilegium Ecclesiastico
Judici non competere, nisi à Principe illud obtinuis-
set; sed judicium à Synodo latum, ultra correctionis
pœnitentialis terminos non extendi, hancque mini-
mè necessariam fuisse, cum à Judice Sæculari vindica-
tum fuerat in reum, secundùm criminis malitiam.

Duo Canones relati Galliam & Germaniam spec-
tant; quæ addenda sunt testimonia, spectant alias Oc-
cidentis Ecclesias, desumpta enim sunt ex formula Syn-
odorum Diocesanarum, quam omnes Occidentis Ec-
clesiæ sequuntur sunt. Legitur in fine *Decreti BURCHARDI
Wormatensis* Episcopi post Concilium Gallicè *Sale-
gunstad*, quod huic additum est, quia illi hic interfuit
Episcopus; habitum fuit anno 1023. ut videtur *Præ-
fatione*, prout hoc in loco refertur, vel anno 1022.
secundùm tempus quod obtinet hæc *Præfatio* in P. LAB-
BEO, qui hoc quoque Formulare tanquàm hujus Con-
cilii appendicem refert, & id à se fieri pronuntiat,
quia id in *Burchardo* invenit. Multa videntur testimo-
nia ab hominibus in Diocesana Synodo congregatis,
controversias ad eam delatas judicari.

Primò docet, in eâ legi Canonem Concilii *Toletani*,
de modo convocandorum Conciliorum, in quo men-
tio fit de his, quæ sunt agenda ad conservandam animi
libertatem necessariam, ut quisque sanè judicare possit:
deindè, legebatur ad hæc exhortatio, in qua Concilii
Patres enixè rogantur, ut suis in judiciis acceptionem
personarum vitent, & à veritate non aberrant sive favo-
re, sive utilitate, sed ita res ad judicium Conventus de-
latas

CAPUT XI.

latas perpendant, ut iustitiam unicuique, quidquid in contrarium possit evenire, reddant: postea omnibus Clericis præcipiebatur, qui querelas deferre debebant, ut accederent. Hæc autem Synodus de his querelis iudicabat, & ut iudicia proferenda erant antè comestionem, qui ad Synodum accessuri erant, monebantur, ut jejuni adessent. Quæ modò de hoc monito facta est reflexio confirmatur Canone, qui legebatur secundo die, de jejuniò requisito in Synodi Patribus, ut pote iudicibus: in eo refertur, à iudicibus nisi jejunis Leges & iudicia decerni non posse. Hic Canon Concilio Nicæno tribuitur, quamvis in primo & secundo desideretur.

Antequam hujus Canonis lectio fiat, defectu Clericorum, qui querelam conferant, defectu Laicos, qui querelam proferant, additur, & secundi diei Synodus absolvitur iudicio harum querelarum, ut Synodus primi diei simili iudicio absoluta fuerat.

Post preces Synodi tertie diei, monentur ii, qui habent querelas deferendas, eas hoc tempore deferant & sic Synodus tertie diei solvitur.

Ex hoc Formulæ desumptæ probationes adeo claræ sunt & tantæ autoritatis, ut ad probandam secundi Ordinis autoritatem in Diocesana Synodo sufficerent: verum, quod omninò necessarium non est, inutile non erit; quapropter quædam adjicientur desumptæ vel ex YVONE Carnutenfi, vel ex *Eudes de SULLY* Parisiensi Episcopo, vel ex Concilio Bardigalensi Anni 1583. Primò, postquam Yvo Carnutenfis, *Epistola 61.* dixit, suæ Ecclesiæ usum esse Synodum congregandi septimo Calendis Novembres, id est, die vigesimo sexto Octobris, his verbis quid in ea agatur, exprimit: *In Synodo de negotiis Ecclesiasticis & pace totius Patrie multa nobis sunt tractanda, quæ sine presentia nostra, vel non tractarentur vel tractata non terminarentur.* Hæc voces, & pace totius Patrie, sunt attentione dignæ; ostendunt enim Synodum agere partim de modò terminandarum controversiarum, quæ pacem Regni turbabant.

Eudes de SULLY suorum Statutorum *Cap. II. num. 4.* prohibendo Parochis, ne causas adducant ad Synodum, aut aliqua negotia, quæ ad quosdam non pertinent, innuit partim occupatas esse in iudiciis ferendis.

Quod spectat Concilium Bardigalense, satis innuit unam è Synodi functionibus positam esse in litium iudicio, cum loquitur de provocationibus ad Synodum delatis; cum provocationes iudicis spectent tribunal de litibus iudicandis. Hæc verba præcedenti Capite relata sunt. Hocce in Concilio aliud extat testimonium non minus grave; in eo enim legitur, Laicis permitti scripto, vel verbo, querelas suas Synodo proponere, modò earum querelarum iudicium ad Synodum pertineat. Utrumque testimonium desumptum videtur è Synodo Augustana *D' Augsburg*, anno 1548. *Tit. xxxiii.* cum idem & iisdem terminis hæc in Synodo exprimitur.

Absolvitur hoc Caput aliquibus elocutionibus, quæ in Occidente, universali gaudent autoritate, cum desumantur è *Pontificali Romano* generaliter recepto. Leguntur *pag. 513.* in Oratione, quam habet ad congregatos Episcopus: indicant autem, in Synodo congregatos, veluti iudices haberi: tanti sunt ponderis in gratiam Secundi Ordinis in Synodo Diocesana autoritatis ut ipsa referre mihi visum fuerit: *Ita ut nec discordans contentio ad subversionem iustitie locum inveniat, neque iterum in perquirenda veritate vigor nostri Ordinis vel sollicitudo tepescat.* Idem ferè est hic sermo, ac ille, qui supra relatus est, sub nomine Concilii de *Salgunstat.*

Post tot probationes & tam claras, Synodum partim versari circa iudicia litium capitalium & civilium, nullum suboriri potest dubium; quin Secundus Ordo in ea aliquam exerceret autoritatem: Cum, ex una parte, vanum sit iudicium sine autoritate latum, & ex alia parte, Synodus sit *Conventus Hominum Secundi Ordinis.*

Probationes autoritatis Secundi Ordinis in Diocesana Synodo, desumptæ ex Canonibus, vel Statutis Synodalibus, quæ prohibent, ne quis è Synodo discedat sine licentiâ.

Hic adhuc reperitur convenientia Diocesana Synodi cum Conciliis Provincialibus: ut enim præbavi penultimâ... incidentium *Questionum de convocatione Nationalium Conciliorum*, Canones prohibuerunt Patribus Conciliorum Provincialium, ne sine iustâ causâ, & sine licentiâ, è Concilio discederent, imò in eos severe animadvertit, qui hanc admittent culpam: nunc sum probaturus, reperiri Canones & Statuta Synodalia, quæ prohibent, ne quis è Synodo sine licentiâ discedat. Verum antea observandum est, duplicis esse generis: alii enim claram faciunt mentionem de exceptione casus, in quo à Superiore licentiâ obtinetur: alii eam silentio præmittunt. In illis, subintelligitur *cum juris sit*: ad hæc observandum est, formulam ad celebranda Concilia adhibitam, supra relatam, posse & debere collocari inter Canones vel Statuta Synodalia; quia credendum est ab aliquo Concilio, aut Synodo fuisse præscriptam.

Hoc supposito, à verbis hujus Formulæ incipio; cum nihil antiquius proferendum habeamus. Leguntur in Monitis quæ dantur Patribus Synodi, sine *Conventus primi diei*: *Admonendi sunt Patres Synodi, ut nullus à Cætu communi secedat, antequam generalis secessio adveniat.*

Synodus *Lingonensis 1404.* claris verbis de necessitate hujus licentiæ loquitur, ut quis possit ante Synodi finem recedere. Hæc sunt Synodi verba. *Nullus de Viris Synodalibus recedat à Synodo, quousque fuerit data licentiâ recedendi, nisi ex causa necessitatis petita ab Episcopo, & obtenta recedendi licentiâ.* Eadem prohibitio videtur in Synodis *Senonensi 1524.* & *Carnutenfi 1526.* *A Synodo citrà urgentem necessitatem, neminem recedere volumus, priùquam è Choro, in quo celebratur Synodus, egressi fuerimus.*

Sanctus CAROLUS, in sua Quarta Synodo, habita anno 1574. excipit etiam nominatim calum licentiæ, à prohibitionem quam facit discedendi ante Synodi finem: *Quo tempore habetur Synodus, ne cuiquam Sacerdoti, Clericove Mediolano discedere liceat, nisi missione à nobis impetrata: Quod jam fecerat Tertie Synodi indicatione.*

Culpa, quam admittit, qui è Synodo discedit sine causa, aut sine licentiâ, tanta visa est Patribus Concilii *Aquensis* anni 1585. *Tit. de Synodis Diocesanis*, ut excommunicationis pœna proponatur iis; qui illam admittunt; à Synodo pœnâ excommunicationis propositâ, nullus discedat, nisi eâ finitâ, & de more benedictione ab Episcopo datâ. Nullum est dubium, quin una ex causis hujus severitatis oriatur ex eo, quod, in Synodo, mores, vestes, vita eorum, qui aderant, examinaretur. Sic uniuscujusque presentia necessaria erat usque ad finem, tum ad dandum suum consilium in iudicio, quod de aliis ferebatur, & in eis, quæ pro eorum correctione præscribebantur, tum ut responderet iis, quæ ipsi objiciebantur, denique ad recipienda Monita quibus indigebat. Re ipsa hoc examen præcipitur, illudque non sine animadversione fieri debere addit; *Censura ibi fiat de singulorum moribus, vestitu, vita, ac infligatur potius pœna personalis, etiam carceris, ubi opus fuerit, quam pecuniaria.* Hæc consideratio posset extendi ad simplicem prohibitionem factam à Synodis supra relatis, credendi enim locus est, eodem niti fundamento. Sic concludi potest Secundum Ordinem, aliquam in Diocesana Synodo autoritatem gavissimum fuisse.

CAPUT XII.

PROBATIONES AUTORITATIS SECUN-
DI ORDINIS in Diœcesana Synodo, depromptæ ex
Canonibus & Statutis Synodalibus, quæ astruunt,
Diœcesanam Synodum aliquam partem habuisse
in Statutis, Prescriptionibus, Decretis, quæ
Synodalia vocata sunt.

NON difficile probaretur solidis conjecturis, Secun-
di Ordinis Homines, in Synodo Diœcesana
congregatos, modò Patres Synodi, modò, Viros
Synodales appellatos, participes fuisse, aut debuisse
esse participes eorum, quæ Statutorum Synodali-
um nomine donantur. Primò, enim, non levis elicitur
conjectura ex relationibus huc usque observatis inter
Synodos Diœcesanas & Concilia Provincialia; quia
constat horum Conciliorum Patres participes fuisse
Decretorum, quæ in iis facta sunt: sic iusta est cre-
dendi causa, Synodorum Diœcesanarum Patribus
eundem honorem fuisse delatum, quoad Statuta,
quæ in iis facta sunt. Secundo: Nomen quod semper
datum est Statutis, idem factum confirmat: nisi
enim aliquo modo fuisset participes Synodus, & Lec-
tioni duntaxat interfuisset, tam absurdo nomine Sta-
tutorum Synodali-um donata fuissent, quam absurdè
nomen daretur Provincialium Decretorum iis, quæ
facta in Concilio Generali, lecta fuissent in Provin-
cialibus Conciliis; aut Titulus Synodali-um Statutorum
Decretis Conciliorum Provincialium, quæ lecta fuissent
in Synodis Diœcesanis; vel Titulus Parochialium,
omnibus Decretis in Parochiis lectis, quacumque au-
thoritate factis. Verùm ad conjecturas recurrere non
expedit, cum clara suppetunt testimonia, quæ lucu-
lenter probant, Secundum Ordinem participem fuisse
Statutorum Synodali-um datorum, vel saltem concu-
rere debuisse suo suffragio, sive deliberativo, sive
consultativo. Proferentur postquam observatum fue-
rit, testimonia, quæ fidem faciunt Secundum Ordi-
nem participem fuisse aliquorum Statutorum hujus
generis, locum credendi dare, participem quoque
fuisse illorum, quorum nullum est testimonium,
quod expressè illud enuntiet. Ratio est, quòd,
quando non apparet rem factam fuisse privilegio, aut
speciali usu, Juris Communis censenda sit. Porro:
in testimoniis indubitatis, de quibus loquor, ne ullum
quidem verbum extat, quod probet, Secundum
Ordinem privilegio aut usu speciali Statutorum Syno-
dali-um fuisse participem: quare jure ac meritò credi
potest, hunc honorem ipsi fuisse delatum propter
Jus Commune. Antiquius simul, & clarius testimo-
nium depromitur è Synodo Altrissiodorensi, habita
Anno 578. Canone 45. asseritur, conceptis verbis,
omnes Canones præcedentes, sicut illum, & conditos
fuisse de consensu communi eorum, qui Synodo ad-
erant. Eo nomine donant omnia ab ipsis, Decre-
ta quadraginta quatuor Canonibus præcedentibus.
Hi omnes Canones conscripti sunt ob omnibus Synodi
Patribus, scilicet, ab Episcopo, à septem Abbatibus,
Presbyteris Triginta quatuor, & à Tribus Diaconis vi-
ce Presbyterorum, qui ad Synodum eos deputaverant.
Hæc observatio non solum nititur chirographis, ve-
rùm concepto testimonio illius, qui illius Synodi Acta
direxit, aut ea transcripsit.

Si aliarum Synodorum nunc superessent Acta, multa nobis suppeditarent testimonia huic modò allato similia: verùm quamvis hoc nobis desit subsidium, nobis tamen non desunt aliæ probationes invictæ Secundi Ordinis autoritatis, quoad Statuta, quæ nomine aliarum Synodorum donantur.

Primò annumerari potest Formula de modo convo-
candæ Synodi Diœcesanæ, quæ ad minimum est initii
undecimi Sæculi, cum jungatur Concilio hujusce tem-
poris, & quod continetur in hoc opere Rituali,
vulgò vigeat diù antequàm scribatur. Videtur in ex-
hortatione, quam legebat Episcopus, aut ipsius jussu
à Diacono legebatur, Secundum Ordinem statuere de

rebus etiam, quæ doctrinam spectabant: dicitur enim,
si hac in Materia Secundus Ordo sententiæ Episcopi ad-
versetur, ipsi licere quid sentiret exponere, & tan-
tam rationem haberi objectionum, ut, quam ample-
xus fuerat opinionem Secundus Ordo, huic deferret
Synodus, si Patrum Statutis conformior videretur,
neglectâ Episcopi sententiâ. Vox conferat, quæ repe-
ritur, certè speciali digna est attentione: demonstrat
enim dubia à Secundo Ordine propofita, à Synodo
perpendi, & ut participes fuerat propositionis, par-
ticipem pariter esse resolutionis.

Secundò, idem dicendum est de Canonibus, vel
Statutis, quæ asserunt Statuta Synodalia in Synodo fie-
ri: verisimilè enim non videtur dictum fuisse, Statu-
tum factum fuisse in Synodo, nisi illius aliquo modo
fuerit participes Synodus, saltem suo consilio. Unum
retulisse suffecerit, quod sua autoritate multis simul
junctis non cedit. Legitur Capite nono de Majorit. &
Obed. INNOCENTIUS III. in eo asserit, eos, qui te-
nentur Synodo interesse, posse non solum obfistere
iis, quæ in ea decernere vult Episcopus contraria Ca-
nonicis Constitutionibus: verum etiam abesse, cum
quid facturus sit noverint. Hæc est conditio, quam
Papa imponit necessitati ad Synodum accedendi:
quod intelligendum est de Constitutionibus pro exe-
cutione Legis Naturalis vel Divinæ, vel earum, quæ
spectant statum generalem Ecclesiæ, ad quas Episcopi
se conformare debent. Cujus Anni sit iste Canon
ignoratur, verùm conditus esse non potuit antè An-
num 1198. qui primus Annus est promotionis hujus
Pape; neque post Ann. 1216. qui suæ vitæ ultimus est.

Tertio WALTERUS, Episcopus de Norwik, sua in
Synodo Sancti Michaelis 1255. Statutum faciens, de-
clarat id facere de consensu Capituli Cathedralis, de
Synodi autoritate, & approbatione omnium in
Sancta Synodo existentium. Agebatur de restituendo
in statum pristinum veteri usu, qui solos Parochos
spectabat, & in eo versabatur, si moreretur Parochus
inter Paschæ Festum & Sancti Michaelis, posse dispo-
nere de fructibus, qui advenerant, & per id tempus
advenire poterant.

Aliquid pariter secundum Ordinem Secundo reperitur
in Præfatione Synodi, d'Excester Anni 1287. Cujus hæc
sunt verba; Pauli Doctoris Gentium sequentes vestigia,
qui apud Miletum Synodum convocavit, vos Fratres nos-
tros & Filios in Christo, dignum duximus convocandos
ad hanc Sanctam Synodum in Ecclesia nostra Exonia ce-
lebrandam, ut aquam sapientiæ hauriamus cum gau-
dio, de fontibus Salvatoris. Inscriptio Synodi Coloniensis
Anni 1280. nos docet, Secundum Ordinem partici-
pem fuisse Statutorum, quæ in ea facta sunt. Legitur
enim ab Archiepiscopo facta fuisse ex Consilio Præla-
torum suorum. Idem in Præfatione videtur, & Capitu-
lum Prælatis jungitur. Verum quidem est hic de in-
dictione Synodi loqui Episcopum, quam à se factam
dicit de consilio suorum Prælatorum & sui Capituli:
verùm præsumptio certa videtur eos, quos consuluit
Episcopus indicendo Synodum, consilium quoque
dedisse de Statutis, quæ in ea facta sunt. Hæc autem
præsumptio Inscriptioe roboratur: comprehendi
enim debet Capitulum his verbis, & cætera, quæ le-
guntur, post hæc verba, Prælatorum suorum.

Quarto: legitur in Præfatione Synodi Nemausensis,
Gallicæ, Nimes, habitæ Anno 1284. Statuta, quæ
hoc, nomine donantur, facta fuisse cum consilio &
assensu venerabilium Fratrum nostrorum Præpositi &
Capituli Nemausensis.

Quintò: BOCHER, in Tabula Decretorum, quæ suo
in Opere adhibuit, refert aliqua excerpta Præfatio-
num, Synodorum aut collectionum Statutorum Deci-
mi tertii, & Decimi-quarti Sæculorum, quæ nos cer-
tos reddunt, Secundum Ordinem participem esse
Statutorum Synodali-um.

Primum spectat Synodum Andegavensem, habitam
Ann. 1282. hæc Synodus habitæ est Die Sabbati post
Pentecosten, in Camera Episcopi Andegavensis, Consen-
sientibus

rientibus OLIVERTO Archidiacono Andegavensi septem Archipresbyteris, & quinque Decanis, nominatim designatis.

Porrò, nullus dubitandi locus est, quin Episcopus confensum petens horum Hominum ad Synodi indictionem, cum peteret ad faciendâ Statuta: quia regimen Diocesani, quod eo Præsidente exercebant, majoris erat ponderis, quàm Synodi indictio.

Aliud Excerptum *Bochelli*, quod asruit Secundi Ordinis auctoritatem quoad Statuta Synodalia, legitur in Præfatione Collectionis Statutorum Andegavensium à *Guillelmo LE MAIRE*, continentis sui Prædecessoris suaque: asserit, à se dari plura Statuta successivè facta à Synodis. Hæc Collectio Statuta continet facta ab anno 1291. usque ad annum 1514.

Archiepiscopus *Cantuariensis*, Gallicè *Cantorbery*, in suâ Synodi Præfatione anni 1295 Statuta faciens ad secundam Curiam Ecclesiasticam, ait, *propter hanc rem se debite consuluisse*. Quod videtur potius intelligendum de Consilio adhibito antè Synodum, quàm de Consilio post Synodum.

Sexto: Basiliense Concilium, Gallicè *de Bale*, Sessione XV. habitum anno 1433. insinuat à Synodo Statuta Synodalia fieri, eumque ob finem illorum participem esse Secundum Ordinem: Statuta enim sunt veluti remedia, quæ adhibentur ad corrigendos abusus, & Concilium præcipit, ut, si inter eos, quos Synodales Testes ad Episcopos detulerint, ad quos pertinebat reformatio, aliqui reperirentur nondum correcti, ad Synodum subsequentem deferrentur, ut debitis remediis occurreretur.

Septimo: pariter reperitur in præfatione Synodi Gallicè *Frisinghen*, habitæ anno 1440. testimonium luculentum in gratiam Secundi Ordinis auctoritatis, quoad Statuta Synodalia; postquam enim appellavit varios homines, quibus constabat Synodus, affirmavitque suos esse Assesores, ad excessus puniendos & corrigendos mores, addit, *se unâ cum illis, & post maturam deliberationem sequentes Constitutiones edidisse*. His in verbis multa sunt observatione digna. 1. Episcopus enumerans eos, quibus constabat Synodus, primum ordinem defert suo Capitulo, quia Corpus à Capite non est separandum; secundum, Abbatibus; tertium, Præpositis, Archidiaconis & Decanis; ultimum, reliquo Clero. 2. Fratres suos appellat sui Capituli membra, Abbatibus nomen Patris tribuit: & quamvis hic titulus magis sit honorificus Fratrum titulo; tamen Capitulum Episcopo junctum Abbates præcedit, quia unum & idem cum Episcopo Corpus efficit, qui jus ante alios Prælatos non Episcopos sedendi habet, modò tamen non sint Cardinales. 3. Hoc delictum ponit, inter Statuta condere, & illa promulgare, ut pronuntiet ab eo condita fuisse, cum auxilio Secundi Ordinis, & eo præsentè promulgata.

Quòd si hujus Synodi Præfatio tantum favet Secundo Ordini, non minùs ipsi quoque favet Conclusio; nos enim docet, Statuta facta fuisse, absoluta, decreta, & à Synodo approbata, personaliter præsentè Episcopo

Videtur quoque Constitutione *Ratisbonensi* anni 1524. Capite 35. tantam partem habuisse Secundum Ordinem in Statutis condendis Synodalibus, ut ea Synodo tribuatur, in qua certè dominabatur numero; nam, cum præcepisset Synodum singulis annis haberi, addit, Judices in ea esse eligendos, qui invigilent observationi Statutorum à Synodis conditorum cognitorumque ab Episcopo.

Ottavo: Carnutensis Synodus anni 1526. Secundo quoque Ordini favet, cum asserat, à Synodis Statuta fieri. Hoc testimonium reddit occasione abusum, qui irrepserant, eos, nempe, qui testimoniales litteras habebant, tum morum, tum sanæ agendi rationis, minimè comparere in Synodo, credentes se excusatos esse, quia Episcopi Scribæ eas demonstrabant, & actum præsentia obtinebant; porrò, ad destruendum hunc abusum, vult & ordinarè hæc Synodus, quòd omnes & singuli Rectores, Curati, & Beneficiati, qui in nostra sancta Synodo comparere, tam de jure quam de Con-

suetudine tenentur, non obstantibus prædictis litteris testimonialibus, compareant audituri quod ordinaverit ipsa Synodus.

Duæ sunt Synodi anni 1548. in Germania celebrata, quæ tribuunt Synodo jus condendorum Statutorum. Prima *Augustana* Gallicè, *Augsbourg*; Secunda *Trevirensis*, Gallicè *Treves*, dicitur, quarum Capite sequenti testimonia referentur.

Nondò: Cum locuti fuimus de necessitate ad Synodum veniendi per Procuratorem, quando personaliter adesse non poterat, qui ad eam accedere jure tenebatur, Canonem attulimus depromptum è Concilio *Mechliniensi*, Gallicè, *Malines*, anni 1607. non minùs Secundo Ordini favorabilem, vult enim, Procuratorem mitti ad deliberandum & agendum, ut faceret is, qui eum mittit. Quod certè supponit, in Synodo voce gaudere Secundum Ordinem.

Decimò: difficile non esset reperiri in Statutis Synodalibus sæculi Decimi septimi, ea saltem facta fuisse de consilio Capituli: id enim claris terminis enuntiant Statuta *Trecorensia*, Gallicè, *Treguier*, anni 1626.

Verum proferre possumus testimonia majoris ponderis, desumpta ex *Pontificali* CLEMENTIS VIII. recognito ab URBANO VIII. Titulo, *Ordo ad Synodum*. In utroque supponitur, Synodo jus esse examinandarum Synodalium Constitutionum, ut eas probare possit: dicitur enim, sub finem rerum agendarum secundo die, Constitutiones à Synodo approbandas legendas fore, & post Examen à Patribus, res fore confirmandas, quæ ipsis placuerint. Ferè eadem res legitur versus finem rerum agendarum tertia die. In eodem Capite aliquid adhuc legitur, quod asruit potestatem Secundi Ordinis in Synodo; nempe, cessare Synodum secundo vel primo die, si negotia, quæ tractanda erant, sunt absoluta primo vel secundo die: sed tunc, ut in Casu, in quo diutius perseverat, absolvi tantum debere, cum omnia in eâ gesta approbata sunt ab omni Cœtu. Cardinalium Congregatio Concilii Tridentini Interpretum, agnovit *Pontificale* favere auctoritati Secundi Ordinis in Diocesana Synodo, in sua die 27. Aprilis anni 1592. responsione ad Patriarcham *Venetum*, Gallicè *Venise*, qui interrogaverat, an posset facere in Diocesana Synodo Constitutiones absque assensu & Clerici approbatione, cum enim respondisset Sacra Cardinalium Congregatio, id illum posse, verba hæc addit, *non obstante, quod ex forma Romani Pontificatus, in celebranda Synodo Diocesana ac Provinciali expresse habeatur ut Constitutiones in Synodo publicandæ à Patribus per verbum PLACET confirmantur*, eoque modo juri communi derogat.

Verum hæc derogatio non obest, Gallis, cum harum Congregationum Decreta nullam in Regno vim habeant, Canones hoc in Capite collecti non solum probant Secundum Ordinem participem esse debere Statutorum, quæ in Synodo fiunt; sed ipsius auctoritatem extendendam esse ad ea omnia, quæ Synodaliter fiunt, ut Decisiones, Judicia, Monitiones, Correctiones, Animadversiones, cum nihil, siquidem in Synodo Statutis gravius fieri potest, cum sapissimè Statutis decernantur ea, quæ in Synodo aguntur, vel quoad fundum vel, quoad modum ea faciendi; aliunde apud omnes constat, in rebus ejusdem speciei, plus continere minus.

CAPUT XIII.

Probationes auctoritatis secundi Ordinis in Diocesana Synodo, desumpta ex Testimoniis, quæ ostendunt, Synodum Diocesanam per plures dies continuari non secus ac Concilia Provincialia.

Cum perpendimus suprâ relationes, quæ reperiuntur, inter Synodum Diocesanam & Concilia Provincialia, occasione data, laudata sunt loca, quæ rem, quam hic tractamus,

tractamus, probant: tale est Caput XCI. Collectionis HERARDI Archiepiscopi Turonensis, qui Spatium Synodi ad Quindecim dies determinat. Idem legitur in Formula ad Synodum convocandam superius relata: in ea enim observatum fuit, eam durare Quatuor diebus, & si necesse foret id clarius probare, sufficeret referre verba, quæ versus finem leguntur post hæc *in quarto die, &c.*

Talia sunt denique, excerpta è *Pontificali*, in precedenti Capite relata, quibus quid per Tres Dies sit agendum præscribitur. Cum factum, de quo hic agitur, non magni sit momenti, quas modo indicavimus probationes, sufficerent, aliæ tamen proferentur postquam observaverimus, in Ecclesiis, in quibus viguerant Testes Synodales, & in quibus amplissima erant Diœceses, difficile congregari Synodos, quæ possent occurrere abusibus ab his Testibus delatis, nisi per plures dies durarent Synodi. Hanc fortè ob causam præcepit *Basleense* Concilium, Synodum duraturam esse saltem biduo, vel triduo; usum enim Testium Synodalium districtè præcipit.

Actis Synodi *Augustane*, Gallicè *Augsbourg* Anni 1548. inferitur, eam triduo durasse; in ea separatim refertur, quid singulis diebus Actum fuerit: idem in Inscriptione videtur, *Continuo triduo*. Acta Synodi *Trevirensis* Gallicè *Treves* ejusdem Anni 1549. certos nos faciunt eam durasse per decem dies.

Secundum Colonienfem Concilium Anni 1549. de *Synodorum celebratione*, num. 2. innuit Diœcesanam Synodum per plures dies durare, & Capitula & Parochos teneri Decanis subsidia in sumptus, quos necessariò facere debent, conferre, secundum numerum dierum.

Ecclesiæ Mediolanensis Acta probant Synodum Diœcesanam tribus diebus durare, secundum quod præscribitur à *Pontificali Romano*, pag. 228. & in ea mentio fit de tribus Sessionibus habitis tribus diversis diebus; & in eâ præcipitur, ut promulgetur die tertia Decretum, quod diem determinabat, quo futura Synodus inceptura esset. Hoc confirmatur Actibus primæ Synodi, distinctis in Tribus Sessionibus, quarum singula unum diem consumpsit. Secundò, relatione rerum gestarum in septima Synodo hujus Diœcesis: in ea legitur, tres dies durationis Synodi pœne consumptos fuisse lectione Decretorum duorum Conciliorum Provincialium, nempe Quarti & Quinti, in ea quoque legitur causa meditationis primæ, secundæ & tertiæ Sessionum; denique, expressè in ea asseritur pag. 228. Synodum vulgò durare tribus diebus, sed Episcopum posse vel breviori, vel longiori tempore, Synodum agere, pro rerum, quæ gerenda sunt, ratione.

CAPUT XIV.

PROBATIONES AUTHORITATIS SECUNDI ORDINIS in Diœcesanis Synodis aliunde desumptæ, quàm ex Conventientia harum Synodorum cum Conciliis Provincialibus; aut potius Canones & Statuta Synodalia, quæ clarè sive generatim, sive sigillatim, de illâ autoritate loquuntur.

IN comparatione, quæ facta est, Diœcesanarum Synodorum, cum Conciliis Provincialibus, multi citati sunt Canones, qui clarè Secundi Ordinis auctoritatem asstruunt, his in Synodis, de Capitibus specialibus. Id facere coacti sumus, ut relationes mutuas asstrueremus. Præcipue Statuta desumuntur, vel ex Conciliis *Basleensi* Anno 1433. *Colonienfi* 1536. & *Burdigalensi* 1583. *Mechlinienfi* Gallicè, *Malines*, An. 1607. *Narbonensi* 1609. *Frisingenfi* Gallicè *Frisingen*, Anno 1440. *Carnutenfi* 1526. *Augustano* Gallicè, *d'Augsbourg*, & *Trevirensi* Gallicè *de Treves*

1548. vel ex Constitutione pro reformatione Cleri Germanici An. 1524. vel ex Formula ad celebrandas Synodos Sæculi undecimi, vel ex Pontificali Decimi septimi Sæculi.

Supereft, ut colligamus alia testimonia, quæ non minùs clarè loquuntur de eadem auctoritate, spectata sive generatim, sive spectata, prout attingit multa Capita observata simul juncta: his addenda erunt illa, quæ spectantia aliquod ex his Capitibus, omiffa fuerunt vel ex inadvertentia vel de industria, ut in unum redigerentur omnia testimonia suppeditata à Synodis. Verùm, antèa observandum est, Canones vel Statuta Synodalia, quæ tribuunt Synodo Actus Jurisdictionis, qui in iis sunt, clarè probare, Secundum Ordinem in eo aliquam habuisse auctoritatem; quia omnes, quibus constat, Secundi sunt Ordinis, Duce excepto, cum personaliter adest Episcopus. His observatis, de testimoniis, quæ referenda supersunt, asseritur, ex omnibus Conciliis & Synodis, in Collectione Conciliorum P. LABBÆI, nullum esse sive Concilium, sive Synodum, quæ suppeditent tot, tamque graves probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo, quàm eas, quæ leguntur in Synodo *Augustana*.

Primò: in Inscriptione Statuta Synodo tribuuntur. Secundò: in Præfatione præcipitur, ut Capitula, quæ ad Synodum deputabant, mittant Procuratores, qui potestatem habeant nomine absentium, & Synodi, probandorum Statutorum, quæ in ea fiunt.

Tertiò: iterùm legitur in eadem Præfatione, Constitutionem factam *Ratisbona*, pro reformatione Cleri Germanici, missam fuisse, omnibus qui Synodo interesse debebant, ut eam diligenter expenderent, atque si quid ex temporum, locorum, aut personarum occasione, usu vel necessitate, addendum moderandumve ipsi judicassent, ad Synodum referrent, & cum suis tum Collegiorum, tum Capitulorum suorum, sententias, inter consultandum explicarent.

Hæc verba inter consultandum, & vox illa Consultatione; quæ in excerpto legitur, credendi locum præbent, Secundum Ordinem vocem duntaxat consultativam habere.

Quartò: sine relationis rerum gestarum primo die ante Lectionem Statutorum, Cancellarius Episcopi suo nomine eos alloquens, quibus constabat Synodus, ait, se petiisse ab unoquoque quid sentiret de singulo formulæ Capite reformationis, quam ad ipsos miserat, ut Statuta sententias eorum accommodaret; quia ipsi persuasum erat, unumquemque maturè res propositas perpenderit; verùm ipsi convenientius visum fuisse, ipsis offerre primò Statuta facta secundum hanc formulam, & secundum aliqua præcedentia, & redacta in Ordinem conformem huic aliorum Statutorum Ecclesiæ *Augustane*, de quibus iudicium ferent, cum approbatio petetur.

Quintò: in Statuto facto *Titulo III*. clara fit mentio de approbatione Ecclesiæ Cathedralis: statuitur & ordinatur, ut posthac ad Episcopatum Ecclesiæ *Augustensis* nullus, nisi Presbyteratus Ordine insignis, aut qui se gradus, quos nondum habet, omnes statutis Ordinationum temporibus, nulla interdicta mora, aut tergiversatione, adepturum promiserit, eligatur aut assumatur.

Sextò: *Titulus XXXIII*. suppeditat sex aut septem testimonia Secundi Ordinis in Synodo auctoritatis. Primum eruitur ex eo, quod præcipit à Synodi Patribus cum juramento detegi detrimenta, vitia, defectus Prælatorum, Ecclesiæ, Episcopi, Ministrorum, Populi, Laicorum in Ecclesiam Tyrannidem, ut iis malis à Synodo occurratur. Secundum depromitur ex eo, quod præcipit audiri & recipi in Synodo Proconvocationes, querelas, quæ ad eam deferuntur sive libello supplici, sive litteris.

Tertium ex eo, quod Laicorum querelæ à Synodo admittuntur, modò Ecclesiam & Synodi jura spectent;

& ex

& ex eo, quòd Episcopus promittat à se dados fore Procuratores & Patronos Synodales ad eas dirimendas.

Quartum desumitur ex eo, quòd, ad faciles reddendas denuntiationes, quæ faciendæ sunt, & quæ non fierent metu alicujus mali inferendi ex parte Potentium, quibus dedecus afferunt, si eæ faciendæ fuissent coram omni Synodo, præcipitur, ut duo vel tres elegantur ad eas secretò recipiendas cum promisso secreti nunquam violandi.

Quintum eruitur ex eo, quòd Episcopus dicit, nolle se aut ipsius Officiales ex eorum numero, quorum vita, mores, & actiones corrigi debeant, exemptos esse, & à se mandandum fore à tota Synodo Testes Synodales, qui suæ, suorumque Officialium; reformationi intendant, deputari; quia, etsi multa sibi deesse cognoscit, multa tamen ipsum fugere non ignorat.

Sextum desumitur ex eo, quòd promittitur, Synodum non fore dimittendam, donec de omnibus causis, omnium gravaminibus, fuerit sufficienter informata.

Septimum denique, colligitur ex verbis Cancellarii Episcopi nomine, quæ sumus relaturi, ut potè, quæ in Diocæsana Synodo Secundi Ordinis non levem fuisset auctoritatem probent. *Quomodo reformationis formula odio publicate, Statutorum ratio conveniat, ex lectione hac perspectum planè omnibus esse; restare illud solum ut universa Synodus de his omnibus suffragia ferat: ut igitur cogitandi deliberandique de singulis spatium habeant ad Synodum vocati, sequenti die primum, quæ decima tertia Novembris futura erat, post rem Sacram peractam, de his omnibus ineunda suffragia esse. Similia Argumenta adhuc autoritatis Secundi Ordinis leguntur in Actis secundæ diei ejusdem Synodi Augustensis. Cùm enim Episcopus præcepisset, Laicos mitti foras, obtestatur Synodi Patres, ut in memoriam suam revocent à se non esse convocatos, ut suis commodis inserviret, sed unicè propter Jesu Christi gloriam, de cujus causâ modò judicandum erat; deindè eos enixè rogat, ut, inter deliberandum, ab omni cupiditate sint liberi, id intendentes, ut antiqua disciplina observaretur, addens, se auxilio Dei adjutum, conaturum omnia sua Episcopalia munia adimplere; quapropter postulare se ab universa Synodo ut ex Prælatorum, Canonicorum, & Decanorum ruralium triplici ordine, singulos binos, ternos, aut plures, si ita videretur, eligerent seu testes Synodales, ut de his, quæ emendanda in se essent, inquirerent, seque Synodi nomine monerent, paratum enim se esse promptumque & ad audiendum tranquillò animo singula, & ad obtemperandum monitis salutaribus Sanctæ hujus Synodi in Spiritu Sancto congregatæ.*

Hic sermo ore prolatus Summi Cardinalis, ad eos directus, quos Cardinales ut maximè inferiores respicere solent, cùm magnum silentium imposuisset, à Cardinali raptum fuit, ut ad Statutorum Examen procederetur. Cùm hoc jussu à Cancellario fuisset promulgatum, jussit ad se deferri Promotor procurationes, easque Deputatis Notariis remisit, & Deputati suam protulerunt sententiam de Statutis, ordine sequenti. *Quorum primus Reverendus Dominus Marcus Avunculus Episcopus Nazianzenus & Suffraganeus Augustensis; hunc secuti sunt reliqui Prælati, Abbates, Præpositi & Decani, tam Collegiorum quàm Regiuncularum ruralium: nemoque in tanta multitudine extitit, qui voce sua Statuta hæc saluberrima non collaudaret, atque se una cum his, quorum nomine huic Synodo interesset, illis pro viribus pariter profiteretur.*

Cum gratias Deo egisset pro bono exitu Cardinalis, suo nomine Synodo annuntiat Cancellarius, negotium dedisse Reverendissimis Dominis... ut horis pomeridianis causas, gravamina & defectus, tam

Ecclesiasticorum, quam Laicorum, ad Synodi cognitionem pertinentes audiant, expediant, aut si res ita postulet, ad dominationem suam, vel Synodum ipsam referant decidenda; à prandio Synodaliū causarum Auditores, munus ipsis commissum impleverunt, & negotia ipsis sive scripto, sive viva voce proposita abolverunt, iis exceptis, quæ non satis discussa fuerant, quæ in aliud tempus remiserunt.

Tertiæ diei Acta nos docent, Cancellarium Synodum nomine Cardinalis alloquentem, dixisse, probatis unanimi consensu Statutis lectis, unum restare, ut observarentur, cavendum esse omnibus, ne à Legibus ipsis Auctorum suorum culpa coarguatur.

Cardinalis ardentè desiderans corrigere, quicquid in eo dignum reprehensione erat, denuò rogavit Synodum, ut viros eligeret, qui de suis defectibus ipsum monerent, cui postulationi respondit Synodus, nihil aliud ab ipso desiderari à Synodo, nisi ut suo exemplo & Ministrorum, Statutorum Synodaliū observationi confuleret.

Denique, in Synodo habita oratio certos nos facit hoc tempore indubitatum esse, Secundum Ordinem participem esse debere eorum, quæ in Synodo aguntur circa Diocæsif Regimen: in ea enim asseritur, eos, quibus constabat speciem gerere eorum veterum Conventuum, ad quos Doctor Gentium hæc verba direxit, *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos posuit Spiritus Sanctus Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit Sanguine suo*, addit, ideò hæc à Sancto Paulo fuisse prolata verba, ut Pastorum cura augetur, quia ipsi perspectum erat Lupos rapaces aliquando venturos, qui gregi non parcerent, contra quos pugnandum foret. Pastorum Corpus universæ Diocæsif comparatur exercitui, cujus Episcopus, ut Dux, & alii Centuriones & Tribuni sunt, ex quibus inferri potest, Diocæsifanæ Synodum haberi posse, ut Consilium militare, & ut qui ad hoc admittuntur consilium, voce gaudent, ita pariter membra Synodi in ea vocem habent.

SYNODUS TREVERENSIS.

Eodem anno Augustæ Trevirorum habita fuit Synodus die 25. Novembris, decem diebus post celebratam Augustensem Synodum, de qua modò mentionem fecimus, quæ non minus favet Secundi Ordinis in Diocæsifanæ Synodo auctoritati, ut observationibus sequentibus patebit. *Primo: in Inscriptione Synodi, Statuta Synodo tribuuntur, ut his verbis patet, Decreta Synodi Diocæsifanæ Treverensis.*

Secundo: in propositione summaria rerum in Synodo tractandarum, Vicarius Generalis, nomine Episcopi, quarit à Patribus Synodi, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Rectoribus, & aliis, nùm patienter ferent ab Archiepiscopo in eis corrigi, quod eorum statui adversum reperiet, & an ipsis sit persuasum agi de necessitate communi, cùm unusquisque se ut reum respicere debeat, & vasa iræ Dei, quæ correctione egent: his auditis: hilari & læto vultu Patres responderunt, sibi nihil esse prius aut magis in votis quam ista omnia, quæ in reformatione continentur, tum ea quæ per Synodum omnium suffragiis forent decernenda, verbo & opere exequi, atque, etiamsi vel vitæ periculum obset, etiam præstare. Idem Vicarius Generalis absolutis iis, quæ approbationem Decretorum Patrum suffragiis spectabant, eos monet, velle Episcopum, ut post prandium relegerentur Decreta de publicis criminibus, ut ea denuò perpenfa ad Sessionem Generalem Synodi referrentur, ut Patrum suffragiis approbarentur, & deindè actibus Synodi infererentur.

Sciens Archiepiscopus se ut hominem humanis esse obnoxium defectibus, serique facile posse, ut sui de-

fectus

fectus ipsum laterent, debereque non minus suae correctioni, quam aliorum invigilare, quia sano Capite facile membra curantur, reformationemque in Praefide ad emendationem efficaciter inferiores impellere, rogavit Synodum, ut eum moneret de iis, quae reprehensione digna judicaret, sive in illo, sive in Ministris, promittens se quamprimum consilia data secuturum.

Cum Abbates & Canonici Ecclesiae Metropolitanae respondissent nihil ab ipsis ardentius desiderari, quam ut Archiepiscopus cursum inceptum gloriosè adimpleret, Ecclesiae Collegiatae exposuerunt se nimis pecuniarum subsidiis premi, quia, quamvis minores fructus perciperent quam Ecclesiae Cathedralis, tantum ab iis exigebatur, quantum à Metropolitanis Ecclesiis, promissitque Archiepiscopus se eorum supplicationis rationem habiturum.

Suffraganeus Archiepiscopi sequens exemplum, rogavit pariter Synodum, ut eum moneret, de his quae videret sua in agendi ratione reprehensione digna, se monitis obsecraturum promittens: respondit Synodus ab eo minimè peccatum fuisse nisi in eo quod non sequeretur ordinem praescriptum jure pro Ordinationibus, modò eas anticipando, & aliis in occasionibus eas retardando. Cui querelae cum respondisset, id à se necessitate factum, sufficienter excusatus habitus est.

Tertiò: Statutorum Inscriptio innuit ea facta fuisse à Synodo.

Quartò: Archiepiscopus, in praefatione Statutorum, declarat, se ea cum Synodo fecisse, quia credidit unumquemque Patrum à Spiritu Sancto fore illuminandum, secundum promissum Jesu-Christi, *Ubi duo vel tres in nomine meo congregati sunt, in medio eorum sum*. Si postea promittit pertinaces praesentes seu futuros Canonum censuris, & reformationis poena puniendos esse, id se facturum Synodi auctoritate fretum, adjungit.

Denique, si graviter insurgit in ingluviem, tunc in Clericis & in Laicis communem, id à se agi addit, quia sibi & Sanctae Synodo visum fuit huic turpitudini ante omnia, utpote multorum malorum fonti medelam adhibere.

Denique quod attinet ad ultimum hujus Synodi Decretum, tria favent Secundo Ordini: 1. quia illud Decretum non fuit latum, nisi postquam à Patribus fuit receptum. 2. Omnia gesta ab Archiepiscopo per decem dies, quibus duravit Synodus, facta sunt consilio & favore Patrum Synodi 3. Observatione Decretorum reformationis ab Imperatore factorum & hujus Synodi Statutorum, additur, reformationem Dioecesis Treverensis posse ad perfectionem pervenire, quod & ab Archiepiscopo & à Synodi Patribus fuit confirmatum.

Post tot tamque gravia monumenta in Synodo Dioeclesiana Secundi Ordinis auctoritatis, possemus alia omittere; tamen tam grave hujusce auctoritatis nobis suppeditat testimonium sanctus CAROLUS, in Oratione, quam habuit in prima Synodo, ut id silentio praetermittere non possim. Hic Eximius Cardinalis singularim utilitates Synodorum Dioeclesianarum exponens, inter alias observat, ab Episcopo res decerni, quae regimen spirituale spectant, de consilio eorum, qui illius regiminis sunt participes. *Hic, inquit, deliberatur de modis Legum similiter observandarum, hic abusus, qui vigent in populo, disquiruntur, & opportuna eis adhibenda remedia statuntur: hic demum praeterita tempora cum futuris conferentes, & utrisque Decreta ac Constitutiones jam editas applicantes, culpas quidem deslemus praeteritas, emendare verò in posterum deliberamus.*

CAPUT XV.

Nova monumenta auctoritatis Secundi Ordinis in Synodo Dioeclesiana desumpta ex actibus Jurisdictionis, qui fieri debent cum sua approbatione.

Triplicis generis homines à Synodo eligi debent, & à Synodo approbari. Porro: Electio est Jurisdictionis actus; consequenter, tres sunt actus Jurisdictionis, qui in Synodo fieri non possunt sine Synodi approbatione, & ut Clericis Secundi Ordinis constat; quia solus Episcopus Primi Ordinis censendus est, inde oritur, à Secundo Ordine, in Synodo Dioeclesiana, aliquam exerceri auctoritatem. Porro, ratio quae impulit ad dandam Synodo auctoritatem in ejusmodi actus; exigit quoque eam non privari auctoritate in iis, qui graviores sunt. Haec consequentia probabitur, postquam statuerimus principium, ex quo naturaliter fluere videtur.

Triplicis generis eligendi homines in Synodo, & cum Synodi approbatione, sunt; primò Examinatores pro Ordinibus, pro Functionum Sacrarum exercitio, Praedicatione, Confessione, Sacramentorum administratione, pro Beneficiis.

Secundò, Testes Synodales necessarij ad detegendos abusus, excessus & vitia, & alia quaeque corrigenda, ad haec omnia Synodo denuntianda, dum celebratur, vel Praelatis, qui his possunt mederi, antè Synodi celebrationem.

Tertiò, Judices, qui dignè possunt adimplere Sanctae Sedis mandata in litium judiciis, quique mereantur aliis anteponi.

CAPUT XVI.

Monumenta auctoritatis Secundi Ordinis in Dioeclesiana Synodo, ex Canonibus aut Statutis Synodalibus deprompta. Spectantibus Examinatores eligendos in Dioeclesiana Synodo, & à Synodo approbandos.

Nihil antiquius habemus circa Examinatores, de quibus agitur, quam quod legitur in Capite XVIII. sessionis XXIV. Concilii Tridentini; cum enim praecipisset Concilium Praeferas conferri concursu, quod minimè potest fieri sine Examine eorum, qui offerentur, tanquam idonei ad eas gubernandas, providit, ut digni eligerentur Examinatores; & ob hunc finem voluit, ut Episcopus vel Vicarius Generalis singulis annis proponat sex Synodo, ab ipsa Synodo instituendos & approbandos, eosque eligi jussit inter Doctores aut Licentiatos in Theologia aut Jure Canonico, vel alios Cleri Viros seu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Saeculares, qui ad id videbantur magis idonei, jurentque omnes ad Sancta Dei Evangelia, se quacunque humana affectione postposita, fideliter munus executores.

Ut pecuniae cupiditas multum hac in occasione nocere potest, prohibet Concilium, ne aliquid accipiant Examinatores ab Examinandis, sub poena simoniae incurrendae, à qua non poterunt absolvi, nisi Beneficia, quae jam possidebant, deserant, & inhabiles ad alia acquirenda habebuntur.

Concilium Burdigalense anni 1583. Capite 33. hujusce Decreti executionem praecipit. Concilium Avenionense anni 1585. de Synodis Dioeclesianis, integrum refert, excepta simoniae poena, quae hac occasione admittitur, & addit, hos Examinatores adhiberi ad ordinandos examinandos.

Concilium Avenionense anni 1594. Capite 3. idem praecipit.

præcipit, quod à Concilio Tridentino fuerat præceptum, quoad Examinatorum electionem in Synodo, & eorum à Synodo approbationem: & Capite 5. vult Examinatores adhiberi ad examinandos eos, qui se offerunt ad Beneficia curata petenda, seu Parochias, ad excipiendas Confessiones, ad annuntiandum Dei verbum, ad Ordinum promotionem.

In Actibus Ecclesiæ Mediolanensis legitur quomodo procederetur ad approbationem Examinatorum à Synodo, postquam nominati fuerant ab Episcopo, vel à Vicario Generali. Synodus ad multos suum jus compromisso transmittit: hi sua suffragia dabant calculis secretis coràm Præfeto Scrutinii, qui Prælatus erat à Synodi Præsede electus, ut Scrutinio præfesset: Calculi erant impressi, Littera A. Approbationem, Littera R. Reprobationem designabat: media pars suffragiorum sufficiebat: deinde, approbationis promulgatio fiebat. Examinatorum nominatio, & quidquid eam sequebatur ad hanc usque promulgationem, Promotorum postulatio fiebat. *pagina 313. Decret. 6. paginis 1291. 1292.*

CAPUT XVII.

Monumenta Auctoritatis Secundi Ordinis in Synodis Diœcesanis, desumpta ex Canonibus, qui Synodo tribuunt Synodaliū Testium Electionem.

Concilia habita post Concilium Tridentinum antiquos Canones renovant de Testibus Synodalibus. Plerique, qui de iis loquuntur, asserunt eorum electionem fieri debere in Synodo, nec istud jus Episcopo competere, nec ipsi positivè reservari: ex quo concludi potest, istud jus datum fuisse Synodo cum Episcopo, aut illi, qui ipsius vices gerit.

Istius facti probationes desumuntur ex Canonibus sequentibus. Concilium Rothomagensis, habitum anno 1581. de Episcoporum Officiis num. 32. agens de Synodo Diœcesana, jubet in ea eligi Synodales Testes, vel Decanabiles, vel aliter, prout videbitur Episcopo; Virosque eligi vita commendabiles, qui conentur cognoscere non solum Parochianorum actiones & Parochorum, sed & Archidiaconorum & Decanorum, de quibus in proxima Synodo Episcopo renuntiant. Legitur quoque in Concilio Aquensi anni 1585. de Synodo Diœcesana, Synodaliū Testium electionem in Synodo fieri: id enim collocatur inter ea, quæ in ea peragi debent. *Probatī Viri*, inquit Concilium, *deligantur qui Testium Synodaliū officium præsentent, & in ipsa Synodo se fideliter suum munus obituros sanctè jurent, nulloque aut odio vel amore cuspiam, pænæ metu, aut mercedis spe, aut quovis alio humano affectu adducendos, quominus omnia, quæ cognitione digna cognoverint, aliquot ante Diœcesanam Synodum diebus Episcopo significent.*

Adhuc clariùs mentem suam aperit Concilium Avinionense anni 1594. Titulo IV. circa circumstantiam præsentem, in Synodo Diœcesana, è Diœcesi sua, duo itidem Testes Synodales deligantur. Ex quo patet, hanc electionem Synodo competere, quod sequentibus verbis confirmatur; nam cum mentio fit de illa electione, eam fieri in Synodo asseritur, è contrà cum de juramento mentio fit, quod hi Testes debent præstare, in manibus Episcopi præstari debere asseritur.

Si quis penitus perspectum habere desiderat quod spectat Testes Synodales, legat quod de illis asseritur in Actibus Mediolanensibus *paginis 147. & 148.* ipsi constabit, duplicis, in singulis Diœcesibus, fuisse generis: Alii enim attendere debebant ad id, quod à Concilio Provinciali erat reformandum: alii curabant quod reformationem spectabat à Synodo Diœ-

Tom. I.

cesana faciendam. A primis juramentum præstari Metropolitanò, in Concilio Provinciali, in quo eligebantur: ab aliis Episcopo, in Synodo Diœcesana, in qua eligebantur, præstari: juramenti eandem esse formam: ipsis invigilandum esse omnibus abusibus, qui spectabant vel Ecclesiasticos, vel Laicos, vel Ecclesiæ Bona, vel Sancta loca, præsertim verò Decretorum Provincialium, aut Synodaliū neglectioni. Denique, ipsi constabit, aliquo tempore ante Concilium aut Synodum, ab ipsis scribendum esse Metropolitanò, aut Episcopo ea, quæ ipsis reformatione digna videbantur. Pridiè Concilii Testes Synodales singulæ Diœcesis unum deligebant, & ipsi suppeditabantur à Clero Diœcesano omnia itineri necessaria; illi verò, qui ad Synodum veniebant, impensa non suppeditabantur pro itinere, nisi quando è numero illorum erant, qui ad illam convenire non tenentur.

Si utrique aliquod iter suscipere cogebantur pro functione officii, qui huic itineri occasionem dabant, ipsi & alimoniam & itineris impensas dabant.

Quædam adhuc formula respectu Synodaliū Testium reperitur *pagina 1291.* eorumdem Actorum. Juramenti formula, de qua superius egimus, antiquissima est. BURCHARDUS *Lib. I. Capite XCII.* eam ut desumptam ex falsa Epistola tributa Euthiciano refert. Reperitur quoque in REGINONE, qui ineunte sæculo decimo scripsit. *Cap. 25. de Accusationibus*, desumptum è quarto Concilio Lateranensi, multa præscribit de Testibus Synodalibus pro Provinciali Concilio.

CAPUT XVIII.

Testimonia in gratiam auctoritatis Secundi Ordinis in Synodis Diœcesanis, desumpta è Canonibus, qui spectant Judices à Synodo electos, ut legentur à Sancta Sede

Non immeritò Canonibus statutum fuit in Synodo, eligi viros à Sancta Sede legandos. Provinciae sive commissiones, quæ ex ea emanant, frequentes sunt, & sæpè locorum distantia impedit, quominus cognoscantur, illi quibus committi debeant. Undè fit, ut sæpè cogatur Sancta Sedes adversarius dare recuperatores, quos postulant, quod potest bono tum publico, tum particulari, adversari. Bono publico, quia multi interest à Sancta Sede non committi nisi viros sapientes, peritos, & famâ commendabiles: Porro: sine electione, de qua agitur, potest recuperatores designare, qui his dotibus careant. Bono privato; quia adversarius, qui Judices postulat, eos petit, apud quos gratiam se inventurum esse credit, sive amicitia sive aliis rationibus, quod in alterius vergit incommodum.

CANON antiquior hac de re, desumitur è Capite X. Sessionis XXV. de reformatione Concilii Tridentini. His impulsus rationibus ille Conventus, providet observatis incommodis, præcipiendo, ut in Concilio Provinciali & Synodo Diœcesana, aliqui designentur, qui dotibus sint instructi requisitis. *Cap. Statutum, de Rescriptis in 6.* ut sint Sanctæ Sedis Delegati, ut eorum nomina & electio ad Papam mittantur, & aliis delegationes factæ irritæ & nullæ habeantur, pœna nullitatis (ut aiunt) seu substantialis mandatorum alijs datorum infra referetur.

Ut inter causas, quæ à Sancta Sede committi possunt, quædam sunt, quæ spectant vel totam Provinciam, vel homines diversarum Diœcesum in Provincia, & alia, quæ spectant vel totam Diœcesim, vel quosdam Diœcesis privatos, decebat à Concilio præcipi, ut Concilium Provinciale Judices eligeret à Sede Sancta delegandos, & ob eundem finem quidam à Synodo eligerentur.

M

De

De ceterò, ita certum videtur Concilii mentem fuisse à Synodo hanc electionem fieri, ut summarii Author his verbis mentem aperuerit, *Judices à Synodo designandi, qui delegentur.*

Aliunde Sanctus CAROLUS, qui certò censendus est melius quam quilibet alius Concilii Tridentini de hac electione novisse voluntatem, ut de aliis rebus, quas præcepit, supponit hanc electionem ad Synodum pertinere; modò enim præscripsit eam requirendi à Promotore, eamque faciendi coram Scrutinii Præfecto, eam denique promulgandi, postquam facta est, ut patet ex Actibus Ecclesiæ Mediolanensis pagina 1291. In eo Concilio videtur requisitione Promotorum ab Archiepiscopo nominari quemdam hominum numerum, & post transmissionem sui juris à Synodo factam aliquibus Patribus, à Compromissariis ad Electionem procedi calculis secretis, quos in capsulas demittebant, quibus inscriptum erat nomen unius ex personis nominatis: & inter se distinctis littera A, quæ approbationem designabat, & littera R, quæ reprobationem; demùm in eo videtur requisitionem Promotorum pro promulgatione, insinuare hos Judices approbatos fuisse suffragiis omnium, quorum intererat, actumque promulgationis Judicum electorum, forte à majori parte Compromissariorum approbatos fuisse.

Quamvis hîc de solo jure agatur eligendorum Judicum à Sancta Sede delegendorum, Synodum Diœcesanam spectante, non superfluum erit observare, quòd, si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituatur Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum usque ad futuram Provinciam, aut Diœcesanam Synodum. Undè inferri potest, mentem Concilii fuisse, ut alii non eligerentur inconsulto Secundo Ordine, vel in Synodo congregato, vel Capitulo Metropolitanæ Ecclesiæ repræsentato, modò relatum Decretum integrum de verbo ad verbum legitur in Concilio Aquisi anni 1585. Titulo de *Synodis Diœcesanis.*

Quoad dotes à BONIFACIO VIII. requisitas *Capite citato*, ut aliquis à Sancta Sede possit delegari, ad judicandum de litibus, una duntaxat exigitur; scilicet, vult ille Summus Pontifex, ut delegatus habeat Dignitatem, aut Canonicatum in Ecclesia Cathedrali, quamvis ad judicium procedi non possit, nisi in Urbibus, aut locis consideratione dignis, in quibus reperiantur Docti, quos consulere liceat. Concilia citata istius conditionis mentionem non faciunt, sed solius necessitatis has dotes possidendi, & Nuntio jus delegandi tribuunt, quod ipsi à *citato Capite* non tribuitur, sed soli Papæ aut Legato: in quo admittitur in Gallia non verò Concilia laudata.

CAPUT XIX.

Canones qui tribuunt Synodo Diœcesanæ electionem Examinatorum, Testium Synodaliū, Judicum à Sancta Sede delegendorum, statuunt aliis rationibus gravioribus hac in Synodo Secundi Ordinis auctoritatem.

Relatis, tribus præcedentibus Capitibus, Canonibus, qui probant Synodum Diœcesanam debere participem esse electionis Examinatorum, Testium Synodaliū, & Judicum à Sancta Sede delegendorum, nunc mihi probandum incumbit, quid ex his inferri possit in gratiam auctoritatis Secundi Ordinis, quoad alia Capita.

Primo: meritò inferri potest, quòd, si secundum hos Canones, Secundus Ordo in Synodo auctoritate gaudere debeat, quoad hanc electionem, quia ex una parte, cum Synodus sit Secundi Ordinis Conventus, cui præest primi Ordinis dux, & alia ex parte, cum electio, de qua agitur, sit volun-

tariæ Jurisdictionis actus, cui munia distribuere competat, necesse quoque esset, si alii Ministri eligerentur, ut inter alios punctatores, in Synodo voce saltem Consultativâ gaudere Secundum Ordinem.

Secundo: ex his Canonibus colligitur, Secundum Ordinem auctoritatem habere debere in aliis rebus gravioribus, quæ in Synodo fiunt, aut quæ fieri deberent. Si enim Secundo Ordini hi Canones tribuunt auctoritatem in eligendis Ministris, de quibus superius egimus, id alterutro fundamentò niti debet, vel materiæ gravitate, vel quia Secundi Ordinis interest.

Primo loco gravitas materiæ id exigere videtur. 1. Quia examen maximè necessarium Ordinum promotioni, Beneficiorum provisionibus, Prædicationis approbationi, Sacramentorum administrationi, præsertim Penitentia Sacramenti, cum Ordinibus, Beneficiis, Functionum exercitio Sacrarum, nihil in Religione sit augustius.

2. Causæ Ecclesiasticæ sæpissimè sacras functiones spectant, Sacramenta, Beneficiorum jura, Verbum Dei annuntiandum, vel aliam instructionem factam, vel in Ecclesiâ, vel extra Ecclesiam.

3. Testibus Synodalibus incumbit requirere & detegere abusus, qui spectant & homines, & res sacras.

Quod autem multi referat Secundi Ordinis, Examinatores ipso non consulto eligi, Testes Synodales, Judices à Sancta Sede delegandos, id ex eo maximè patet, quòd his Ministris competat eum examinare, ipsi invigilare, denique in eum sententiam ferre. Si autem tales Ministri eo inconsulto deligerentur, defectu dotum his in Ministris requisitarum sæpissimè læderetur Secundus Ordo.

Porrò: si materiæ gravitas, si Secundi Ordinis commodum Concilia impulere ad præcipiendum, ut horum Ministrorum electio non fieret, nisi ab illo probaretur; credendi locus est, eorum mentem fuisse, alia gravioris momenti non fieri ipso non consulto. Præterea, cum creatio Ministrorum, de quibus agitur, in Synodo novæ disciplina sit effectus; verisimile omninò est eam factam fuisse ad instar earum rerum, quæ in hac Synodo fiebant, ex quo concludi potest, usum jam vigere nihil in Synodo fieri, inconsulto Secundo Ordine; quod invictè probat, illorum Ministrorum electionem, ipso approbante, faciendam fore.

Ut ergò tunc Statuta Synodalia jam fiebant in Synodo, & aliunde majoris sint ponderis pro Ecclesiæ bono, & majoris consequentiæ pro Secundi Ordinis commo, Ministrorum, de quibus mentio facta est, creatione probari potest, Canonibus prolatis, Secundum Ordinem participem esse debere Statutorum Synodaliū.

Quod autem tunc fierent in Synodo Statuta Synodalia, id constat, non solum nomine *Synodaliū*, quod ipsis ab origine datum fuit, quodque supponit ea facta fuisse aut approbata in Synodo; verum etiam numero testimoniorum antea prolatorum.

Quod verò eadem Statuta pro Ecclesiâ majoris sint momenti, majorisque consequentiæ pro Secundo Ordine, id sola ratione probatur: quod enim attinet Examinatores, Testes Synodales, & Judices designatos, à Sancta Sede delegandos, materiam præbet Statutis Synodalibus; idque colligitur Statutis *Sextæ* Synodi Diœcesis Mediolanensis, Decretis VI. VII. & VII. & Statutis *Undecimæ* Synodi, monita circa Sacramentalia, possunt, prout Diœcesis necessitates exigunt, addere vel detrahare his, quæ à Conciliis Decreta sunt, quoad tria capita & aliam quamcumque mutationem, quæ expedire visa fuerit, facere.

Præterea, hæc eadem Statuta spectare possunt Capita graviora, quam tria de quibus mentio facta fuit. Talia forent *Doctrina puncta*, quæ Dogmata aut Mores spectant.

spearent: talia forent Disciplina puncta, præcepta sub pœnis gravibus, verbi gratia, sub pœna Excommunicationis majoris, aut suspensionis totalis solo facto: talis adhuc esset impositio quarundam obligationum novarum & extraordinariorum; aliud materia admittit ratiocinium à minori ad majus; ex una, de potestate, agitur; & ex alia, de Bono publico: utrumque Secundo Ordini favorable est.

CAPUT XX.

Monumenta auctoritatis Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo, desumpta ex Canonibus, qui præscribunt ea quæ non potest Episcopus statuere sine consensu aut consilio sui Capituli.

Satis omnibus notum est, Ecclesia Cathedralis Clero aliquo modo Clerum Diœcesanum representari, perfectè adumbratum Synodo Diœcesana; quod Viros Celebres ad dicendum impulit, non semel in suo Capitulo, Episcopo Synodum perpetuam esse, quæ Diœcesanæ Synodi defectui supplet, cum non congregatur: ut ergò Diœcesana Synodus peioris conditionis esse non debet, quàm Synodus perpetua, quæ ad summum est Synodi Diœcesanæ adumbratio, oportet ut, si secundus Ordo in perpetua Synodo auctoritate gaudeat, eadem, potiori jure polleat auctoritate in Diœcesana Synodo: non immeritò ergò hujuscæ auctoritatis testimonia petuntur, ex Canonibus, qui Capitulorum spectant auctoritatem.

Hos inter Canones, triplicis sunt generis. Alii designant res, quas non potest statuere Episcopus sine Capituli consensu, alii res, quas sine suo consilio, alii denique, qui verbis utuntur, quæ possunt intelligi vel de consensu, vel de consilio.

Præcipui Canones primi generis hi sunt, qui prohibent, ne ab Episcopis fiant magnæ alienationes, sine Capitulorum consensu. Talia sunt *Capita* 1. 2. 3. 7. 8. 9. *de his quæ fiunt à Prælato* Cap. 3. *de Emptione*. Cap. 2. & 7. *de Donationibus*. Cap. 6. *de Institutionibus*.

Caput 2. de his quæ fiunt à Prælato, certòs nos facit, hunc consensum, sive tacitum, in eo, scilicet, situm, quòd Capitulum noscens alienationem ab Episcopo factam, silentium servat. *Caput 3.* ejusdem Tituli, & *Caput 7. de donationibus*, alienationi posteriorem consensum sufficere asserunt.

De magnis alienationibus mentio duntaxat facta fuit, quia *Canon Terrulas* permittit Episcopo parvas facere alienationes, licet non petierit sui Cleri consensum.

In aliis rebus, quas potest Capitulum facere unà cum Episcopo, hic nempe Episcopus nihil potest sine Capituli consensu. Hinc *Caput 13. de Rescriptis in 6.* statuit quòd, ubi receptio Canonicorum ad Capitulum pertinet, & ad Episcopum, consensum ipsius esse necessarium pro gratiis Expectativis, non minus ac Episcopi consensum. Hinc quoque, cum Episcopus legitime impeditus ad suas functiones obeundas, Coadjutores sumere volebat, Capituli consensu indigebat, talis est depositio *capitis unici de Clerico egrotante in 6.* quæ eo præcisè fundatur, quòd multa ex his functionibus sint, quas aliquo modo exercet Capitulum unà cum Episcopo; quia ipsi præbet è suo Corpore, quibus indiget, Ministros.

Ut Capitulum Jurisdictionem sui Prælati exerceat sede vacante, illiusque particeps est dum non vacat; *Caput 17. de Majoritate & obedientia* statuit, Prælatum, qui turbatur in possessione juris Primatûs, sine sui Capituli consensu, nullum pactum facere posse. Quod hic Textus de jure Primatûs astruit, debet extendi ad omne jus, quòd spectat Capitulum.

Ob eandem rationem desumptam ex Capituli commo- do, Episcopus sine Capituli consensu non potest Laycis subjicere, nec bona non moventia, nec jura sua

Tom. I.

Ecclesiæ: minùs adhuc ipsam Ecclesiæ. *Capite 2. de rebus Ecclesiasticis non alienandis in 6.* Caput autem illud depromitur ex Concilio Lugdunensi II. anni 1273.

Quædam erant Beneficiorum collationes, quas non poterat Episcopus facere sine sui Capituli consensu, quamvis solus conferret. *Cap. unic. ne sede vacante in 6.* Episcopus non potest procedere ad Canonicorum correctionem, nisi conjunctim cum duobus; ad hunc finem electis; *Capite 6. sessione XXV. de Reformatione Concilii Tridentini.*

Maximè notabilis Canonum, qui loquuntur de necessitate quam habet Episcopus, sui Capituli consilium adhibendi, desumitur è *Capite 3. de Consuetudine in 6.* quòd declarat, olim Episcopum non potuisse procedere ad inquisitionem, animadversionem, correctionem culparum hominum suæ jurisdictionis, sine hoc consilio, nec potuisse ab hac lege legitime lata recedere.

Quædam erant Capitula, quòrum consilium sequi tenebatur Episcopus, in conferendis Beneficiis; & si in eo casu decedebat Episcopus, aut suspensionem incurrebat, collatio non spectabat Capitulum, nisi fortè absolvi negligeret Episcopus; *ne sede vacante in 6.*

Concilium Tridentinum cogit multis in casibus Episcopum, consilium Capituli petere. 1. pro Electione Magistri, qui pauperes docere debet Grammaticam *Capite 1. sessione V. de Reformatione*, 2. Ut consulat victui Theologi Professoris; *eadem cap. 3. 3.* Pro Conversione legatorum piorum, quæ executioni mandari non possunt iustis de causis, in alia opera pia. *Capite 4. sessione XXV.*

4. Pro examine Indulgentiarum, quæ promulganda erant à Mendicantibus *Capite 9. sessione XXI. 5.* pro erectione, Fundatione, Dotatione Seminariorum *Capite 18. sessione, XXIII. 6.* pro substitutione Judicum electorum à Concilio Provinciali, vel à Synodo Diœcesana, pro causis commissis in partibus à Sancta Sede. *Capite 10. sessione XXV. de Reformatione.*

Nec dicendum est his in Casibus Episcopum teneri duorum duntaxat Canonicorum adhibere Consilium, cum hi duo totum Capitulum non representent. Concilia Provincialia post Concilium Tridentinum habita, mentionem quoque faciunt de aliis casibus, in quibus Episcopus debet Capituli Consilium adhibere 1. pro Statutorum reformatione, 2. pro determinatione functionum, quæ sunt tribuenda Dignitatibus & Officiis, quibus nullæ sunt annexæ functiones. 3. ad adjungendum cuique Præbendæ aliquem Ordinem Sacrum.

Quoad Canones, qui vetantes ab Episcopo quædam res fieri inconsulto Capitulo, utuntur terminis, qui possunt significare consensum, aut consilium. Unus est in Titulo de *Excessibus Prælatorum* *Capite*; scilicet, *primo*, docemur, ab Episcopo non posse suspendi Presbyteros, nec in Ecclesias interdictum pronuntiare, sine judicio Capituli. Reipsa verbum, *judicium*, potest approbationem, ut consilium, significare.

Quod si relati Canones tantam auctoritatem tribuunt Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, quæ solummodo Synodum Diœcesanam representat, ut cogant Episcopum ad petendum consensum suum in sex Casibus, & suum consilium in decem vel duodecim, nonne credendi locus est, mentem Ecclesiæ & suarum legum animum de Synodo Diœcesana esse Secundum Ordinem, quo constat, in ea ad minimum tantum exercere auctoritatis, quantum huic Capitulo tribuit.

CAPUT XXI.

Tot sunt adhuc testimonia autoritatis Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo, quot sunt celebrationis monumenta Synodorum Diœcesanarum ad materiam Conciliorum Provincialium præparandam.

Non immeritò creditur in Diœcesanis Synodis, quæ immediatè Concilia Provincialia ordinaria præcedebant, quæ celebrandæ erant bis per annum, vel semel singulis annis, vel alternis annis, vel denique tertio quoque anno, materiam proximi Concilii præparari, & quæstiones Doctrinæ hoc in Concilio examinandas agitari in Synodis Diœcesanis, ut ad Concilium Provinciale opiniones eorum deferrentur, qui Synodo interfuerant. Hæ Synodi, respectu Conciliorum Provincialium statim habendorum, id præstabant, quod Concilia Provincialia, aut alia Particularia, immediatè habita. ante Concilia Generalia, jam convocata, aut statim convocanda, præstabant. Non enim reipsa minus necessarium erat, in Synodis Diœcesanis materiam præparare tractandam in Conciliis Provincialibus, quam necessarium erat præparare Conciliorum Generalium materiam, in Conciliis Provincialibus; vel saltem id æquè conveniens videbatur: hæ enim præparatione facilis reddebatur resolutio quæstionum in proximo Conventu tractandarum, prævidebantur probationes & objectiones, & consequenter opiniones tenendæ. Porro, cum Synodus Diœcesana præcipuè constaret Secundi Ordinis hominibus, nullum esse potest dubium, quin Secundus Ordo voce gauderet in Synodis habitis, in quibus præparabatur materia Conciliorum Provincialium, sive fuissent congregata hunc ob finem, sive ut Synodi Ordinariæ immediatè haberentur Conciliis proximè futuris.

Verùm facta prolata non sola præsumptione nituntur. Huius rei testimonium clarum habemus in actu convocacionis Concilii *Bituricensis* anni 1584. In eo enim narrans Archiepiscopus quod egerat pro felici exitu Concilii, quod convocabat, ait quod sicut Suffraganei eum ob finem suam Synodum Diœcesanam congregarant, perpenderantque omnia eo in Concilio tractanda, sive quoad Doctrinam, sive quoad Disciplinam, ut parati advenirent, ab eo statutum fuisset idem præstare, eumque ob finem, suam Synodum indicare, illosque à se rogari, quos congregat, ut eligant, qui nomine totius Cleri Concilio interfint. Viros doctos, qui dignè tanto muneri possint facere satis. Quod Archiepiscopus præsupponit debere fieri à Suffraganeis, invictè probat, usum vigere, Synodos Diœcesanas celebrare antè Concilia Provincialia, ut præparentur, quæ Deputati Diœcesis in eis faciendæ, aut dicendæ haberent; suam enim ut certam tenet suppositionem, eamque, ut imitatione dignam, sequitur, convocando suæ Diœcesis Synodum, ad imitandum suorum Confratrum exemplum, qui Synodum Diœcesanam convocaturi erant.

CAPUT XXII.

OBJECTIONES contra Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo autoritatem.

Parùm prodesset retulisse tot Canones, tot Statuta Synodalia, in gratiam Secundi Ordinis, in Diœcesana Synodo autoritatis, nisi solverentur Objectiones contra hanc autoritatem propositæ, quæ ad triplicis generis testimonia reducuntur. Quæ innuere videtur 1. quòd ea, quæ principaliter fieri debent in Synodo Diœcesana, scilicet Statuta Synodalia, unicè ab Episcopo fierent, 2. Quod natura rerum, quæ tractabantur, ut pote ad Disciplinam pertinentium,

obnoxia esset mutationi, quæ fit vel per abrogationem, vel per præscriptionem; undè eruitur divisio naturalis Objectionum, quam majoris claritatis causa sequemur.

OBJECTIO I.

Desumitur ex testimoniis, quæ, cum indicant à quo facta sint Statuta Synodalia, solius Episcopi mentionem faciunt.

Qui contenderent Secundum Ordinem in Synodo Diœcesana omni autoritate debere spoliari quoad Statuta Synodalia, multa ex his Statutis possent objicere, quæ dicunt ea facta fuisse ab Episcopo, nulla facta mentione Secundi Ordinis; ex quo concludere possent, saltem in Ecclesiis, propter quas facta sunt, Statutorum Synodalium nullo modo participem fuisse Secundum Ordinem. Hoc factum prolatum probari possent in Inscriptione *Statutorum Rhemensium*, quæ facta dicuntur, anno 630. quæque tribuuntur Archiepiscopo *Sonnatio*. 2. Inscriptio Capitulorum attributorum Synodo Rhemensi anno 852. & Synodo anni 874. ab *Hincmaro*: tribuuntur enim ita Archiepiscopo, ut data Parochis dicantur: deinde, mentio fit Synodi, in qua data sunt. 3. Prima & Secunda Inscriptionibus Constitutionum Synodalium de *Sully* Episcopi Parisiensis creati anno 1196. unicè huic Episcopo attributarum, *ODONIS*, Episcopi Parisiensis Constitutiones Synodicae. En prima Inscriptio. Secunda his verbis concipitur, *In nomine Sanctæ Trinitatis incipiunt prohibitiones & præcepta observanda ab omnibus Sacerdotibus, data à Venerabili Odone Parisiensi Episcopo*. Episcopus Wigoniensis Gallicè de *Winestre* in præfatione suarum Constitutionum Synodalium anni 1240. eas sibi soli tribuit, ut his verbis patet, quæ subscripta sunt, *duximus statuenda*.

4. Inscriptio Synodalium Constitutionum Episcopi *Dunelmensis*, Gallicè *Durham*, anno 1276.

5. Eadem res confirmatur Inscriptio Constitutionum Synodalium Ecclesiæ *Santonensis*, Gallicè *Saintes*, anno 1280. Inscriptio Constitutionum Synodalium ejusdem anni, Episcopi *Pictaviensis*. Denique, & Statuta Synodalia Ecclesiæ *Exoniensis*, Gallicè *Excester*, anni 1277. unicè huic Episcopo tribuuntur: & Statuta Synodalia *Cantuariensis* Ecclesiæ anni 1295. unicè Archiepiscopo *Cantuariensi* tribuuntur. Multa alia similia exempla extant in Tabula operum adhibitorum à *Bochel* ad absolvendum suum Librum nuncupatum, *Decreta Ecclesiæ Gallicanæ*. Collocans enim sæpè Statuta Synodalia inter hæc opera, de plurimis pronuntiat, ea facta fuisse ab Episcopis, quorum nomen præ se ferunt.

Facillimè reperirentur alia exempla, aliis in operibus, quæ prætermitto, ut pote inutilia; cum, quæ prolata fuerunt, sufficiant ad probandum, quod contra Secundi Ordinis autoritatem in Synodo Diœcesana objicitur.

Primò, respondeo Objectionibus propositis, soli Episcopo in Synodo competere Statuta facere, quæ universam Diœcesim spectent, eumque præcipuam partem habere in eis, quæ in ea fiunt; & consequenter, ob has duas rationes, debuisse tribui Episcopo Statuta Synodalia facta in Synodis; nec tamen inferri posse, Secundum Ordinem omni prorsus autoritate fuisse spoliatum: quia, quando unus effectus à duabus causis producitur, quarum una est altera nobilior, nobiliori semper tribuitur, quamvis ignobilior non prioretur honore concurrisse ad eum effectum. Hac ratione, quamvis Constitutiones Conciliorum Provincialium à Suffraganeis fiant; perindè ac à Metropolitanis, quædam tamen sunt Constitutiones Provinciales Metropolitanæ attributæ, ut nobiliori causæ, ut patet verbis sequentibus. *Constitutiones Dom. Petri Burdiga-*

Burdigalensis Archiepiscopi factæ apud Coprinicum anno 1260. LABBÆUS putat *Coprinicum* significare *Cognac*. Eodem modo illam vocem interpretatur *Bochel* in Tabula rerum, quæ suum opus continet anno 1262.

Secundò: inter Constitutiones prolatas in Objectione, ut. unicè Episcopis attributas, quædam sunt, quæ continent verba, quæ ostendunt Secundum Ordinem illarum Constitutionu n fuisse participem. Tales sunt 1. Statuta *Odonis DE SULLY*. Numeris enim *primo* & *secundo* Capituli II. legitur, finitâ Lectione præceptorum Synodaliu, deliberandum fore, quæ sint addenda Capitula; quæ verba duas res continent, quæ multum Secundo Ordini favent. *Primo*, quia Statuta attributa unicè Episcopo, in inscriptione, Præcepta Synodi vocantur. *Secundò*, quia Synodus debet examinare quanam additiones sint faciendæ rebus lectis. Tales adhuc sunt Constitutiones Archiepiscopi Cantuariensis, in Inscriptione, unicè huic Archiepiscopo attributæ; præfatio enim innuit eas factas fuisse *deliberato consilio*; porro, consilium illud aliud non videtur, quàm illud Secundi Ordinis, quo constabat Synodus.

Tertiò: hæ Constitutiones nomine donantur Constitutionum Synodi Cantuariensis, quod potest dici de Constitutionibus Wigorniensibus Gallicè *Wester* Santonensibus, Gallicè, *de Saintes*, Pictaviensibus, Exoniensibus, Gallicè, *Excester*, Dunelmensibus, Gallicè, *Durham*, prolatis, quod nomen ipsis minimè convenit, si nullo modo earum particeps fuerit Secundus Ordo.

Quarid: Constitutiones Concilii Lateranensis IV. Conciliorum Lugdunensium I. & II. Viennensis, tribuntur Papæ, qui iis præfuit. Unde oriuntur hæ Inscriptiones tam frequentes *Capitulum Corporis juris*, INNOCENTIUS III. in *Concilio Lateranensi Generali*: INNOCENTIUS IV. in *Concilio Generali Lugdunensi*: GREGORIUS X. in *Concilio Generali Lugdunensi*; CLEMENS V. in *Concilio Viennensi*. Porro; nemo, saltem sanæ mentis; dixerit istorum Conciliorum Patres, nullo modo participes fuisse rerum his in Conciliis gestarum.

OBJECTIO II.

Eruntur de Statutis Synodalibus, quæ videntur innuere, ea jam facta, ad Synodum lata fuisse; eaque dumtaxat in Synodo fuisse lecta, & promulgata.

A pud omnes constat, inquit, ut Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo minuatur auctoritas, multa esse Statuta, quæ cum mentionem faciunt de rebus in Synodo gestis, solummodo dicunt, ea in Synodo lata fuisse, vel promulgata. Talia sunt, inter alia 1. Statuta Wigorniensis Episcopi, in Synodo sua, in Cathedrali Ecclesiâ promulgata anno 1240.

2. Constitutiones *Santonenses* anno 1282. promulgatæ in Synodo Paschali. 3. Constitutiones Synodales *D. GILBERTI*, Episcopi *Cicestrensis*, Gallicè, *Cicestre*, lectæ & publicatæ in Concilio Synodali. Idem dici potest de Statutis ejusdem Diœcesis anni 1292. *Statuta & adjectiones Cicestrensis Episcopi, publicatæ in majori Ecclesiâ in Synodo ibidem celebrata.* 4. Constitutiones Episcopi *Santonensis* 1298. promulgatæ in Synodo hyemali. 5. Constitutiones *Pictavienses* 1367. promulgatæ & lectæ in Synodo, celebrata per *AMERICUM*.

Idem dici debet de Constitutionibus factis anno 1377. per Reverendissimum in Christo Patrem ac Dominum *BERTRANDUM*, Episcopum *Pictaviensem*, & publicatæ in Synodo. Idem pariter asseri

Tom. I.

potest de Statutis ab *ITERIO* editis anno 1396. vox enim *Editus* hic usurpata, significat sæpè *Promulgatus*.

Hæc tria ultima exempla desumuntur è Tabula rerum à *Bochel* adhibitatum suis in *Decretis Ecclesiæ Gallicanæ*. Facile foret proferre multa alia exempla, quia Inscriptio majoris partis Synodaliu Statutorum recentiorum nihil aliud continet præter has voces *Lectorum & Promulgatorum in Synodo*. Verum facta objecta sufficienter probantur. Huic objectioni tribus modis responderetur. *Primo*: eadem Statuta potuerunt facta fuisse, & promulgata, in Synodo; hæc enim duo minimè videntur infociabilia, idque adeò verum est, ut Inscriptio Statutorum *Santonensium* anni 1280. asserat, ea facta fuisse, & promulgata, in Synodo; sicut non potest concludi, ea non promulgata fuisse in Synodo, ex eo, quod Inscriptio innuat solummodo ea in illa facta fuisse. Multa adhuc ejusdem rei in prima Objectione extant exempla. Ita, pariter, minimè inferri potest, Statuta non facta fuisse in Synodo, ex eo, quod Inscriptio duntaxat ferat, illa Statuta in Synodo fuisse promulgata.

Secundò: inter Statuta Synodalia ejusdem Diœcesis, quædam extant, quorum Inscriptio fert, ea facta & promulgata fuisse in Synodo. Talia sunt Statuta *Santonensia* anni 1280. & alia, quorum Inscriptio duntaxat dicit, ea fuisse in Synodo promulgata. Statuta *Santonensia* anni 1284. & ejusdem Diœcesis Statuta anni 1298.

Tertiò: extant Statuta Synodalia omninò deprompta ex Conciliis præcedentibus; Talia sunt Statuta *HERARDI*, Archiepiscopi *Turonensis*, deprompta ex *Capitularibus* Regum *Franciæ*, &, quoad illa Statuta, sufficit ea promulgari in Synodo, eam ob causam contentus fuit ea legi in Synodo anni 858.

OBJECTIO III.

Desumpta ex eo, quod Canones, qui mentionem faciunt de fine Convocationis Synodorum pronuntiant eam fieri debere ad instruendos eos, qui Synodo intersunt, eosque ad pietatem informandos.

Constat certè apud omnes, inquit aliqui, à Secundo Ordine, in Diœcesana Synodo, nullam exerceri auctoritatem, si dumtaxat convocatur, ut instruat & ad virtutem exercentur. Porro Canones extant, qui nullum alium finem tribuunt Diœcesanæ Synodo, quàm instructionem eorum, qui ad eam convocantur. Tale est Primum Concilium *Oscense*, habitum anno 598. Regnante *REGARDO*, Hispaniæ Rege. Verba Concilii sum relaturus, ut unicuique constet Objectionis propositæ vis: *In Nomine Domini nostri Jesu Christi convenientes in unum, Concilio Oscensi hoc Synodus Sancta fieri elegit, ut annuis vicibus unusquisque nostrum omnes Abbates Monasteriorum vel Presbyteros, & Diaconos sua Diœcesis, ad locum, ubi Episcopus elegerit, congregare præcipiat, & omnibus regulam demonstrat ducendi vitæ, cunctosque sub Ecclesiasticis Regulis adesse præmoneat, quousque etiam parcimonie & sobrietatis, atque veridicæ castimonie honestorum Virorum testimonium fama commendat.*

Ad hujus Objectionis solutionem, suam in mentem revocare sufficit Canones, qui Synodos, multos ob alios fines, congregari nos docent; quàm propter Instructionem eorum, qui aderant; præcipuumque Synodorum finem alium non esse, quàm Statuta condere, quibus abusus emendantur, & mores corrigentur, & controversiæ dirimerentur spectantes materias Ecclesiasticas, sive

M 3 inter

inter Societates, five inter privatos. Porro: cum res propter plures fines diversos fieri potest, extantque Canones, qui de uno duntaxat illorum finium mentionem faciunt, nempe instructione, non potest concludi, eos, qui Statuta condiderunt propter solam instructionem, ea condidisse, quia de industria, alias rationes silentio prætermiserunt peculiari de causa nobis ignota. *Oscensis* autem, Gallicè, *Avesca*, est Episcopatus Suffraganeus Archiepiscopatus *Cesar-Augustani*, Gallicè, *de Sarragoce*.

OBJECTIO IV. & V.

Desumpta ex non usu, aut abrogatione Canonum, qui asserunt auctoritatem Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo, & ex præscriptione Episcoporum adversus secundum Ordinem.

Objectiones proponendæ majoris sunt ponderis, quam præcedentes; impugnant enim Testimonia positiva superius relata; & si aliquo nituntur fundamento, prorsus ruent omnia, quæ in gratiam Secundi Ordinis auctoritatis dicta sunt; sin autem, Testimonia allata pro Secundi Ordinis auctoritate, inconcussa manent, nullius erunt ponderis Objectiones modò proponendæ. Porro observandum, eas niti Argumento negativo, quod positivis Argumentis cedere debet. Junguntur simul hæ duæ Objectiones, quia objectum factum in Quarta, Quinta Objectioni fundamentum præbet; Præscriptio enim supponit non-usum Canonum contrariorum Juribus, quæ præscripta aliquis contendit.

Necessarium ergò est his duabus Objectionibus minime sejunctis, quidquid roboris habent, dare.

Non usus, aut abrogatio Canonum, aut Statutorum Synodaliùm, in gratiam auctoritatis Secundi Ordinis, probari potest usu contrario per Quadraginta annos minime interrupto, actibus conformibus his Canonibus, nec turbato reclamazione eorum, quorum intererat. Porro, audacter affirmari potest à Quadraginta annis & amplius nullam in Synodo Diœcesana auctoritatem exerceri, sive pro solutione difficultatum exortarum per annum de Doctrina, Morali, Disciplina; sive pro judicio Litium, sive denique pro Conclusionem Decretorum aut Statutorum faciendorum: Episcopi enim sibi reservarunt jus solvendarum difficultatum: soli Statuta condunt, & Officialibus Lites committuntur. Et quamvis sapè inter se non conveniant Episcopi, hoc in puncto unanimes & firmi sunt. Sic hæc praxis actibus contrariis non turbatur, quia nulla reclamationis, ex parte Secundi Ordinis sunt monumenta.

Ex hac praxi naturaliter sequitur Episcoporum præscriptio contra Secundi Ordinis in Diœcesana Synodo auctoritatem: ad eam enim astruendam, sufficit possessio Quadraginta annorum nec interrupta, nec turbata. Hæc sunt, quæ contra Secundi Ordinis auctoritatem proponi solent, quæ ut solvantur facilius, multa sunt observanda.

Primò: certum est nullum esse Canonem, qui formaliter derogat Statutis, quæ clarè Secundo Ordini tribuunt auctoritatem in Synodo Diœcesana, vel iis, quæ supponentia Secundum Ordinem in Synodo Diœcesana auctoritate gaudere, illius possessionem approbant: in quo Episcopos superat Ordo Secundus, cujus auctoritas legibus positivis roboretur, nullamque Legem proferre possint Episcopi, quæ Secundi Ordinis in Synodo Diœcesana auctoritatem destruat.

Non potest objici, Cardinalium declarationes extare, quæ positivè affirmant, posse ab Episcopo Statuta condi sine sui Cleri consensu: hæ enim declarationes nullibi admittuntur, & quoad Galliam, parvi sunt ponderis; quia plerumque nituntur sen-

tentiis contrariis Regni Gallicani effatis. Verùm, quando hæ declarationes alicujus essent apud nos momenti, non omninò destruerent Secundi Ordinis in Synodo Diœcesana auctoritatem; cum ipsi relinquere jus sententiæ & consilii, diversum à jure consensu, ex eo, quod quisque teneatur eos sequi, qui consensus jure gaudent; quod dici non potest de iis, qui gaudent voce duntaxat consilii. Præterea, declaratio prolata data fuit die 27. Aprilis anni 1592. ante Editionem *Pontificalis Romani* à CLEMENTE VIII. facti anno 1596. & ante Editionem factam jussu URBANI VIII. anno 1644. in quibus supponitur Secundum Ordinem jus habere approbandarum Constitutionum Synodaliùm, ut probatum fuit *Capite XII*.

Undè sequitur, quod, si aliqui Doctores Ultramontani docent ab Episcopo fieri posse Statuta Synodalia, absque consensu & Cleri approbatione, parum habeat sententiæ hæc auctoritatis; quia credendum est hanc opinionem his declarationibus niti.

Secundò: Pontificale modo prolatum, & quod tantoperè Secundi Ordinis auctoritati favet, in Diœcesana Synodo generaliter in Occidente admittitur, quin etiam in Gallia, exceptis his, quæ Usibus & Libertatibus Gallicanis adversantur. Porro, factum, de quo hic agitur, nec usum nec Libertates Gallicanas lædit.

Tertio: ut non usus, qui supponitur durasse per Quadraginta annos & ultra, potuisset abrogare Canones, qui Secundi Ordinis auctoritati favent, oporteret, ut potuisset Secundus Ordo publicè reclamare; quod facile non potest probari: una enim ex parte, major numerus hominum Secundi Ordinis, quibus constat Synodus Diœcesana, resultat ex Parochis, vel Vicariis; ex altera parte, longum effluxit tempus, per quod multi vixerunt Vicarii, qui poterant amoveri, qui magna ex parte indignissent, nisi Beneficia possedissent, hi autem, cum possint revocari ad nutum Episcopi, aut aliorum, qui ab Episcopo dependebant, non ausi fuissent querelas deferre, quod multa illis inconsultis acta fuissent. Quoad Parochos, qui amoveri non poterant, alii coacti fuissent silentium servare; quia ab Episcopo Beneficium, quod possidebant, accepissent. Hi quia Beneficium aliud majoris redditus sperabant. Aliundè, ferè omnes Parochi, & bonis & auctoritate sunt destituti. Episcopi verò divites, potentes, & hoc modo metus Parochis silentium imponere poterat; & si aliqui loqui voluissent, eos sibi adjunxissent Episcopi, vel suis viribus dissidentes se silentium servare teneri credidissent. Possent quoque venisse per spatium Quadraginta annorum, multis in Diœcesibus, vixisse Prælatos luminibus, prudentia, & pietate tam conspicuos, ut credidisset Secundus Ordo nihil à se prudentius agi posse, quam in omnibus eorum Decreta sequi; quæ agendi ratio fuisset quasi cessio jurium ad tempus, quod tempus deberet deduci è quadraginta annis. Quin etiam, è spatio Quadraginta annorum deduci debet tempus, quo Prælati supremæ auctoritatis Diœceses suas rexissent.

Quartò: non constat apud omnes, Episcopos posse præscribere jus regendarum suarum Diœcesum, nec teneri petere consensum vel consilium Secundi Ordinis. Ex una enim parte, à CHRISTO duos Ordines fuisse institutos in Ecclesiâ, nempe duodecim Apostolorum Ordinem, & Ordinem Septuaginta duorum Discipulorum. Nec minis certum est, Discipulis successisse Presbyteros, quam Apostolis Episcopos; justaque est credendi causa, utrumque Ordinem institutum fuisse ad regendam Ecclesiam; Primus cum auctoritate, Secundus cum dependentia. Videtur enim, Ecclesiam fuisse gubernatam ab Apostolis conjunctim cum Discipulis. Cum illis Judæ Successorem elegerunt: cum

cum illis Diaconos elegerunt: denique, cum illis in Concilio Hierosolymitano Quaestionem tractaverunt, num cogendi essent Gentiles ad fidem Jesu Christi conversi, ad Moysis Legem observandam, & Epistolam scripserunt, quae resolutionem continebat. Hacque de causa credi debet, secundum Apostolorum exemplum, Ephesinam Ecclesiam fuisse à Presbyteris gubernatam, Paulumque illis congregatis hæc verba dixisse, *attendite vobis & universo gregi, in quo vos posuit Spiritus Sanctus Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* EPISCOPI enim verbum minime intelligi debet hic de *Episcopis*, sed de *Presbyteris*, cum hi, ad quos sermonem dirigit Sanctus Paulus vocantur *Majores natu*, quod nomen propriè Presbyteris convenit. Aliundè multos alloquitur. Porro, nullibi constat ab Apostolis in eadem Ecclesiâ plures fuisse institutos Episcopos. Denique, hic Scripturæ Textus ita communiter de Presbyteris intelligitur, ut, in summario Capituli, nomen *Presbyterorum* tribuatur illis, ad quos S. Paulus hunc sermonem direxit; ut patet his verbis, *advocatos ex Epheso Presbyteros exhortatur, ut vigilantes sint in regenda Ecclesiâ.*

Porro: si Jesus Christus Presbyteros instituit ad regendam Ecclesiam conjunctim cum Episcopis, quamvis cum dependentia, vix concipi potest, quomodo possent Episcopi usu capere jus regendarum suarum Dioecesium, nec tamen teneri consensum aut consilium Secundi Ordinis petere: hoc enim si usu jus caperent, nullo modo participes forent Ecclesiæ Regiminis Presbyteri, cum solo jure consensus, aut consilii illius participes esse possint.

Non posset dici, ut Presbyteri Ecclesiæ regiminis sint participes, sufficere ab ipsis Christi gregis portionem regi, ut faciunt Parochi in Parochiis, Decani in Capitulis, Abbates, aut Priores, Abbatissa, aut Priorissa in Monasteriis. Hoc enim admissio Presbyteri, & alii Secundi Ordinis, nullo modo participes sunt Ecclesiæ generalis regiminis. Et cum dicitur Presbyteros ad regimen Ecclesiæ vocari, de generali regimine fermo habetur; quod consistit in occurrendo abusibus generalibus, qui possunt & debent à Synodis cognosci, & collationibus cum Prælati Inferioribus, vel iis medendo Statutis prudentibus, & invigilando eorum observationi, in distribuendis munis secundum Ecclesiæ necessitates; in Officiis Divinis dirigendis, secundum Missale, Breviarium, & Rituale, Statuta secundum institutionem aut diminutionem Festorum; Denique, in dirimendis modis congruis controversiis, quæ Ecclesiam turbant: & quia hæc omnia ad generale Ecclesiæ regimen pertinebant, olim in Synodo Dioecæsana tractabantur, partim convocata ad illud componendum, & constanti ferè omnino Presbyteris. Et quia partitio Officiorum, five revocabiliū, five non revocabiliū, regimen generale spectat, Prælati inferiores, sæpius Presbyteri, distribuunt horum Officiorum partem, Beneficiorum collatione, aut Electione facta cum Capitulo, cujus sunt duces. Undè verisimiliter accidit non posse ab Episcopis, sine Secundi Ordinis consensu, nova Tributa imponi Beneficiis, nec antiquorum repartitionem fieri, nec Ecclesiæ bonorum magnam partem alienari, nec laudabiles usus aboleri de rebus dandis, pro functionibus sacris. Hi enim Actus, ex una parte spectare videntur generale Regimen: & ex alia, si ad eos actus concurrat Secundus Ordo, id probat, eum olim participem fuisse hujus regiminis.

Posset adhuc haberi ut continuatio associationis Secundi Ordinis Regiminis Ecclesiæ, cum Primo, jus quod Clerus Ecclesiæ Cathedralis semper habuit, sede vacante Dioecsim regere, hæcque conjectura confirmari posset *Capite unico, ne sede vacante in 6.* Affirmat utique eos, qui Societatem habent cum Episcopo,

pro Beneficiorum collatione, ea conferentes, conjunctim cum illo, dum sedem occupat, solos ea conferre, sede vacante: hoc enim non oritur nisi ex eo, quod jus socii mortui transit ad socium viventem: undè concludi potest, si regimen Dioecesis transferretur ex integro ad Clerum Ecclesiæ Cathedralis, id ortum fuisse ex eo præcisè, quod antè vacationem conjunctim cum Episcopo Dioecsim regeret.

Quidquid sit de hac observatione, & de aliis superius factis, de Divinâ origine auctoritatis Secundi Ordinis in regimine, ad probandam eam auctoritatem, quâ gaudere debet in Dioecæsana Synodo; apparet, si non omnino certæ sunt, eas saltem justam dubitandi causam præbere, num Episcopi possent usu capere omnem regiminis auctoritatem excluso Secundo Ordine: nam, quando hoc contrarium non esset Divino juri, contra quod nulla admitti potest præscriptio, adversaretur usui perpetuo à Jesu Christo ad nos usque, & confirmato multis Canonibus in gratiam Secundi Ordinis, & omnibus monumentis hac in Dissertatione collectis; qui usus minime obnoxius est præscriptioni. c. 11. de consuet. Tota difficultas est, si inter Capita particularia, quæ spectant hanc auctoritatem, aliqua reperiantur, quæ non possint usu capi; ita, ut Secundus Ordo semper admitti debeat ad dandum vel consensum, vel consilium, quamvis longa sit possessio in contrarium. Porro, generatim afferri potest, plurima esse Capita auctoritatis regendi, quæ videntur non posse usu capi modo, de quo agitur, & talia esse ea omnia, quæ Secundum Ordinem proximè spectant, & pro quibus Canones suum consensum requisiverunt, quique relati fuerunt *Capite XIX.* Talia adhuc sunt ea, in quibus agitur de rebus adeò difficilibus, ut ferè impossibile sit ea ab Episcopo solo fieri, ut oportet, sine Secundi Ordinis consilio: & ea collecta sunt eodem in Capite. Ad hunc Ordinem referri possunt insolitæ Dispensationes, Casuum Extraordinariorum solutio, novorum Errorum Condemnatio, non manifestè adversantia Scripturæ aut Traditioni; Denique, Constitutiones, quarum exitus dubius videtur.

Verum Secundi Ordinis in Synodo auctoritas debetne reponi inter Capita, quæ usu capi non possunt, modo superius observato? Vel enim in Synodo agitur de aliquo Capite, quæ dicta fuerunt non posse usu capi; & tunc necesse erit suam Secundo Ordini auctoritatem servari, invitâ quâlibet possessione contrariâ: quia jus auctoritatis in Synodo, jus est puræ facultatis, quo quisque potest non uti absque sui ipsius detrimento. Aliundè, si consensus aut consilium Secundi Ordinis, talibus in casibus requiruntur, id oritur à bono publico. Porro, contra bonum publicum non admittitur præscriptio. Vel Synodus convocabitur unice ad danda consilia convocatis, eosque ad munia implenda impellendos; vel simpliciter ad sui Ministerii rationem reddendam: & his in circumstantiis, nihil decernetur, in quo suam Secundus Ordo possit exercere auctoritatem.

OBJECTIO VI.

Contra auctoritatem Secundi Ordinis in Synodo Dioecæsana, quoad Statuta, que in ea fiunt.

Qui auctoritatem Secundi Ordinis in Dioecæsana Synodo impugnant, contendunt, eum omni prorsus auctoritate privari debere quoad Statuta, quæ in ea fiunt; quia, inquiunt, suspectus est, Judex esse non potest, ut pote adversarius. Statuta conduntur ad eam corrigendum & emendandum, vel ad componenda jura, vel contra aliquos ejusdem Ordinis, vel contra Laicos: Sic, qui vellet, teneri Episcopum consensum petere, vel consilium Secundi Ordinis, quoad

Statuta ab ipso facienda, vellet teneri Judicem à Reo petere, quomodo sit puniendus, quomodo iterato lapsui occurrere debeat, vel ab adversario Civili, quid ipsi debeat adjudicare.

Profectò, qui sic ratiocinatur, minimè attendit ad ea, quæ naturaliter sequuntur ex hoc ratiocinio; tam latè enim procedit istud ratiocinium, ut, illo semel admissò, excludendi forent Episcopi, quin etiam Papa, voce, quam habent in Conciliis, sive Generalibus, sive Particularibus, quoad Statuta, quæ in eis fiunt; quia multa sunt, quæ eorum mores spectant, vel emendationem abusu, quos committunt in suæ potestatis exercitio. Ordines, sive Societates, non amplius possent Statuta emendationis facere; quia, qui sunt emendandi abusus, commissi sunt vel committi possunt ab illis, qui Statutorum sunt participes. Sic, in Capitulis Regularibus, vel Generalibus, vel Provincialibus, vel Conventualibus, nihil possent statui, quod aliquo modo tangeret eos, qui vocem haberent. Idem foret dicendum de Capitulis Ecclesiarum Cathedralium aut Collegiarum, de Universitatibus, de Facultatibus, de Collegiis, de Supremis Curiis; de Curiis Præsidialibus, de Ballivi Jurisdictione. Non amplius liceret iis, quorum aliquid interesset, suffragium ferre. Hoc admissò ratiocinio superius relato, cum Comitibus Generalia habentur, ad aliquid decernendum de rebus, quæ Regiam Familiam vel Regni Primates spectant, nullo modo consulendi essent, neque Principes, neque Optimates; cum, hac in parte, essent adversarii, & propter hoc suspecti, incapaces iudicii ferendi. Porro, nemo non videt hoc ratiocinium rectè conducere ad ruinam Disciplinæ tam Civilis, quam Sacræ generaliter constitutæ à tempore infinito. Percurrantur enim Cænes Conciliorum Generalium, vel Particularium, Constitutiones Regulares in Capitulis Generalibus, vel Particularibus factæ; Statuta Capitulariter facta, Decreta ab aliis Ordinibus facta in Ordinis commodum; denique, Constitutiones editæ in Regnis: multa certè reperientur, quæ tangebant eos, qui illarum fuerunt participes.

Quod, si ratiocinium modo allatum his consequentiis laborat, addi potest, illud adhuc niti suppositione omninò Secundo Ordini injuriosa; nempe, in omnibus Diocæsibus eum esse ita moribus depravatum, ut sanè iudicare non possent de emendatione abusu, qui eum spectant; nolletque consensum præbere Decretis, ad eum emendandum, necessariis.

Quæ suprâ dicta sunt de autoritate Secundi Ordinis in Synodo Diocæsana, confirmabuntur per ea, quæ dicenda sunt in *Titulo sequenti*, circa Formam administrationis cujusque Diocæsios: ostendent siquidem, quæ sit vera causa hujus autoritatis; nempe administratio, sive gubernatio illius, in communi in omnibus, quæ bonum commune totius Diocæsios, quæ à Christo instituta videtur, spectant. Cum autem hujusmodi gubernationis optimum habeatur exemplum in præfata Synodo, unum ex præcipuis hujus institutionis argumentum petetur ex collectis testimoniis circa possessionem hujusce autoritatis in illo Conventu. Itaque utrumque Opusculum sese invicem confirmant & illustrant.

TITULUS XIX.

FORMA ADMINISTRATIONIS DIOCESANÆ seu Modus in eis Jurisdictionem exercendi; & quenam sunt facultates, quas Ecclesia Episcopis tribuit.

I.

An ex institutione Christi Diocæsium administratio sit merè Monarchica, ita, ut in iis,

quæ Diocæsios bonum publicum spectant, sine Secundi Ordinis Pastorum participatione, à solis Episcopis gubernentur?

Divinam Christi voluntatem nonnisi revelationibus verbo Dei scripto vel tradito contentis cognoscimus: his duobus Capitibus quæstioni fit satis; & quidem verbo Dei scripto in novo Testamento, quod Evangelia, Apostolorum Actus, & Epistolas complectitur.

Constat Christum Dominum duos Pastorum Ordines instituisse, APOSTOLOS nimirum, & DISCIPULOS, quibus facultates ferè omnes, quas tribuit Apostolis, pariter communicavit. *LUC. Cap. X. & Math. Cap. X.* Si simul conferas, quæ inter eos posuit, discrimina facile videbis: Hæc nimirum sunt: 1. Judææ loca, ad quæ mittit Discipulos, designat; ad ea nempe, quod erat ipse venturus: quamvis eum ad omnes Judææ Civitates, Castellæ, Vicos venisse non constat. 2. Hac designatione intelligere fas est, Discipulos, sicut *Joanem Baptistam* missos fuisse, ut ad Christi receptionem Populos præpararent. 3. Quam dat Apostolis, Mortuos suscitandi potestatem, Discipulis non confert. 4. LXXII. Discipulis nomen *Apostoli* non tribuit. 5. Iis per seipsum claves dedisse non constat nec Sacerdotes eos effecisse, his verbis, *Hoc facite in meam commemorationem*: Nec super eos insufflasse, & potestatem ligandi & solvendi cum Spiritu Sancto tradidisse: nec eos per universum Orbem prædicatos misisse, sicut misit Apostolos. 6. Duo ex Discipulis electi sunt, ut alter in locum *Judæ* succederet.

His verò discriminibus locus dubitandi non relinquitur, quin Discipulorum Ordo fuerit Apostolorum Ordini inferior, sicut Presbyteri sunt Episcopis inferiores. Verum quod est Discipulis cum Apostolis commune, eos sicut & Apostolos fuisse Pastores demonstrat: id autem de Presbyteris Discipulorum Successoribus sicut de Episcopis Apostolorum Successoribus pariter intelligendum venit. In hæc ergo XII. Apostolorum & LXXII. Discipulorum institutione, duo reperiantur Pastorum Ordines, quorum hi illis subjiciuntur, qui tamen pariter ac illi Sacerdotes sunt, & quibus omnibus gregis cura est commissa.

LXXII. Discipulorum Successores Presbyteros esse, sicut & Apostolorum Episcopos supponimus: utrumque Traditio docet, quod si quis insciatur, tum Presbyteros, tum Episcopos, fuisse à CHRISTO immediatè institutos haud facile demonstrabit. Nam præterquam quod quoties in Apostolorum Actibus & eorum Epistolis de Presbyteris vel de Episcopis sermo habetur, eorum institutio supponitur, cum è contra Diaconorum institutio prius referatur, quam de iis sermo protrahatur. Itaque, nisi Episcopi & Presbyteri in Apostolorum, & LXXII. Discipulorum persona instituti fuissent, eorum institutio penitus ignoraretur.

Nec dicas *v. 22. Cap. XIV.* Actuum Apostolorum, Presbyterorum institutionem referre; quippe qui de Ordinatione Presbyterorum in Ecclesiis Antiochiæ, Iconii, & Lystræ constitutis, quò Paulus & Barnabas fuerant reversi, ut Fratres visitarent, confirmarent in fide, omnibusque eorum animæ necessitatibus providerent, quod qui hunc & duos præmissos versiculos legerit, intelliget. Porro, aliud est Institutio, aliud Ordinatio: hæc, Ordo jam institutus confertur: illà verò Ordo instituitur.

Cum LXII. Discipuli sub Apostolis præcipui essent, qui CHRISTUM sequebantur, plurimi erant ex cxx. Fratribus, in quorum conventu successor *Judæ* electus fuit; imò ex Discipulis fuisse duos, quos ad hujus locum implendum statuerunt, constat ex *vers. 21. Cap. I. Act.* ubi dicitur: *oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati in omni tempore, quo in-*

travit